

VESTNIK

NOTICIERO

10-11-12

1976

XXVII

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik je Bogumil Pregelj, Ramón Falcón 4158, 1407 Buenos Aires. — Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, 1407 Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Bogumil Pregelj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, 1407 Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans. Ovitek: arh. Jure Vombergar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina
Registro de la Propiedad Intelectual No. 1.333.625 (22. 6. 1976)

Na narodni praznik 29. oktober in na dan slovenske zastave se spominimo bratov in sester, ki so delali, se žrtvovali in mnogi celo darovali svoje življenje za svobodo slovenskega naroda.

Spomin na te može in žene naj nas vzpodbudi, da tudi mi — vsak po svojih močeh — vse storimo, da čimprej zasije sonce svobode nad vso slovensko domovino.

NOVA NAROČNINA ZA LETO 1976

Za Argentino: 200,00 pesov (ki velja začasno);

za ZDA, Kanado in Evropo: 6 dolarjev;

za Južno Ameriko: 5 dolarjev.

Za letalsko dostavljanje doplačati 4 dolarje.

Naročnino poravnajte pri poverjenikih, v Argentini tudi v Dušnopastirski pisarni.

La democracia está perdiendo la Tercera Guerra Mundial

El periodista Robert Moss contesta a la pregunta ¿de dónde surge la evidencia de que los soviéticos se están preparando para atacar al Occidente? de la siguiente forma: "Las operaciones norteamericanas de reconocimiento han localizado 40 depósitos soviéticos con agentes químicos y bacterianos, y más de 140 campos de entrenamientos en los que las tropas hacen maniobras en condiciones similares a las de una guerra química. Otros 300 campos podrían ser empleados con el mismo fin. Muchos se encuentran en Europa Oriental, sobre todo en Checoslovaquia y en Alemania Oriental. Los soviéticos han producido masivamente un gas binario que ataca el sistema nervioso. También es masiva la producción de toxinas que producen peste bubónica, fiebre amarilla, antrax, cólera, viruela etc. Cualquiera de sus bombarderos estratégicos puede transportar una carga infecciosa capaz de contaminar una zona de 250 millas cuadradas ¿Y qué hizo Occidente contra estos preparativos soviéticos? El ex presidente Nixon desechó el programa de guerra química, cuando en 1969 fue mal informado, que la experimentación con armas químicas era una manera de 'provocar' a los soviéticos".

Vsebina gornjega uvodnika: Znani časnikar Robert Moss je v velikem buenosaireškem dnevniku „La Nación“ v več člankih razglabljal o tem, da zapad že izgublja tretjo svetovno vojno, ker pušča v nemar ogromne sovjetske vojne priprave. Kot primer navaja Moss sovjetske priprave na kemično vojno in navaja, da so Amerikanci ugotovili, da imajo Sovjeti 40 skladišč kemičnih in bakterijskih sredstev za napadalno vojno (pline, bakterije, ki povzročajo kugo, kolero, antrax, črne koze itd.). In kaj je storil Zapad proti temu? Leta 1969 je Nixon prepovedal nadaljevanje priprav za kemično vojno, da ne bi „izzival“ Sovjetov. Sovjeti pa se prav nič ne pomišljajo izzivati ves svobodni svet z najhujšimi orožji.

DUH NOVEGVA STVARSTVA

(Misli o Kristusovem božičnem miru)

„Ne bojte se; zakaj, glejte, oznanjam vam veliko veselje, ki bo za vse ljudstvo: Danes se vam je v Davidovem mestu rodil Zveličar, ki je Kristus Gospod. In to vam bo znamenje: našli boste dete, v plenice povito in v jasli položeno.“ In v hipu je bila pri angelu množica nebeške vojske, ki so Boga hvalili in govorili: „Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so Bogu po volji.“ (Lk 2, 11-14)

Kmalu bo preteklo 2000 let, od kar je ta angelov pozdrav pretrgal nočno tišino betlehemske poljan in vrgel iz spanja nekaj preplašenih pastirjev, ki so pod milim nebom prenočevali pri svojih čredah. Angelope besede so dejansko poslanica božjega Sina ob njegovem vstopu na svet: sinteza celotnega evangelija. Rodil se nam je od davnih časov napovedani in željno pričakovani Zveličar, ki je prišel odrešit človeštvo, ali bolje celotno stvarstvo duhovne in moralne sužnosti. Ta odrešenik je Kristus Gospod, t. j. od Boga, po svetem Duhu maziljeni Mesija, ki je prišel oznaniti in ustanoviti božje kraljestvo na zemlji. To božje kraljestvo pomeni novo stvarjenje; prerodenje starega človeka v novega, iz smrtne sence zmote v novo luč. Kot najodličnejši sad tega novega stvarjenja in božji dar, ki ga božično Dete prinaša s seboj, pa je mir. Mir ljudem, ki so Bogu po volji; mir kakršnega svet ne more dati, mir ki vsebuje celoto bogastva mesijanskih dobrin, ki so jih preroki tako slikovito naznanjali za ta srečni čas, ki se je izpolnil na sveti večer.

Nič manj kot angelope besede pa so bogate in zgovorne tudi okoliščine, ki so spremljale izpolnitev tega dogodka. Okoliščine, ki obdajajo Jezusovo rojstvo, so v popolnem soglasju s tisto fino božjo ironijo, ki je tako značilna za evangelij in se odraža predvsem v tako imenovanih evangeljskih paradoksih. To je svojski Jezusov način učenja, v katerem se zdi, da postavi na glavo vse človeške vrednote; vse, kar pri ljudeh od nekdaj velja za nesporne resnice in za neizpodbitna dejstva, Jezus izzivalno izpodbija. To, kar svet preklinja, Kristus blagruje; kar svet obožuje, Kristus zavrača; kar svet odmetava kot ničvredno, slabotno, kot smeti, Bog za njim pobira, da s tem, kar v očeh ljudi ni nič, kar je slabotnega — po besedah sv. Pavla — osramoti to, kar je močno in modro pri ljudeh. To je po besedah istega apostola tako imenovana „neumnost križa“ v moči katerega se tisti, ki vanj verujejo, zveličajo.

Tako imenovana betlehemska božična idila prav tako spada v to nazorno božjo pedagogijo, s katero nas Bog na drastičen, včasih kar surov način dramatično in izziva k prevrednotenju življenja v duhu novega stvarstva. Rojstvo kralja vesoljstva v betlehemske votline je predvsem odklon in zasmeh celotnega aparata in pompa, s katerim se od nekdaj obdajajo vladarji tega sveta; je obsodba njihovega razkazovanja in oboževanja sile in

nasilja kot ideala močnega kraljestva oziroma države. Kralj kraljev, božji Sin in naš Odrešenik pride na svet v zakotni palestinski vasici, sredi noči, ko vse spi, na tihem kakor po prstih. Nihče ne zbobna skupaj množič, da bi ga pozdravljale in mu ploskale. Angel zbudi le peščico ovčjih pastirjev in jim naznani izpolnitev pričakovanja vseh časov, preteklih in prihodnjih. Nocoj se vam je rodil Zveličar. Našli boste dete v plenice povito in v jasli položeno. To naj bi bil tisti izredni znak, po katerem bodo prepoznali Kralja vseh kraljev. V čem je to rojstvo različno od vseh ostalih? Če je kaj izrednega, potem je to skrajna revščina in uboštvo. Zaradi pomanjkanja prostora v dostojnem stanovanju je potisnjen na rob vasi, v votlino k živini, in tam se novorojeno božje Dete vleže na kup smrdljive slame. To so Jezusove jaslice; tako je prišel Bog na svet! Naše jaslice so nekaj lepega, pristrčnega, ljubkega; naredili smo iz njih folkloro in običaj, in nič več ne dojamemo sile božje pedagogije, ki nam prek jaslic razodeva **duha novega stvarstva**. Za Jezusa, Marijo in Jožefa so bile okoliščine tega rojstva kup žalostne, boleče in umazane beračije, pa naj je bila še tako prostovoljno sprejeta.

Tako se je rodil Kralj vseh kralje, v tem duhu je hodil po svetu in učil in zaradi doslednosti končal kakor je pač končal. Če hočemo biti iskreni, moramo priznati, da bi ga danes, v 20. stoletju, ne doletela drugač-ni usoda; znebili bi se ga, le da morda na nekoliko bolj „fin“ način; njegov primer bi bil kot nalašč za kak psihiatrični oddelek.

Zadnji del angelovega veselega oznanila vsebuje dragoceni dar, miru, ki nam ga Bog pošilja po svojem Sinu. Mir je tudi v očeh človeštva ena največjih — če ne sploh največja dobrina. Mir je danes postal predmet hrepenenja vse odkar ga je človek s svojo prvo nepokorščino zapravil. Od takrat naprej se človeštvo bori, vojskuje, ubija in umira za mir, zaradi mi-ru, v obrambi miru, vse za mir. Toda mir se mu kot fatamorgana odmi-ka po vsaki zmagi, po vsaki vojni ali revoluciji.

Mir je tisti izgubljeni raj, iz katerega je bil človek izgnan in ga od takrat ne neha naskakovati, da bi si ga s silo zopet osvojil, priboril. Ta prirojeni gon po miru je človeka potegnil v diabolični, začarani krog nasilja. Mir si hoče priboriti za vsako ceno, s silo; s silo izzove protisilo, na katero zopet reagira s silo in tako naprej. In ta krog nasilja se z vedno večjim in usodnejšim pospeškom vrti od začetka. Prišli smo tako daleč, da se danes nahajamo pred resno nevarnostjo in grožnjo predčasnega uničenja življenja na svetu. Bil bi to tragičen zaključek te dolge žalostne: mir po-kopališč.

In vendar mir, ki ga prinaša božično Dete ni nekaj utopičnega, ne-kaj za drugi svet, je mir ljudem na zemlji! Zakaj torej ne moremo do njega? Razlog je očividni, tako enostaven in neposreden, da se vse do danes svet v splošnem niti zmenil ni zanj, oziroma ga je odklanjal kot nečast-nega, nevrednega človeka, ki nekaj dá na svoj ponos, stvar za slabiče. Kaj nam Kristus predlaga? Prebiti je treba diabolični začarani krog nasilja! In

to je možno edino le, da se nekdo prvi brezpogojno odpove sili, nasilju, ne odgovoriti na silo. Posamezniki, ki so v zgodovini aplicirali to evangeljsko tehniko ne-odgovora na silo tudi ko bi to mogli, v očeh nekaterih veljajo za svetnike, pri drugih pa za ekstravagante. V kolikor nam je znano, je tehniko ne-nasilja v širšem obsegu apliciral le indijski voditelj Gandhi. Krščanski teologom je bilo lažje izdelati tako imenovano „teologijo pravične vojne,“ utemeljene na naravnem pravu, kot pa strogo aplicirati Kristusovo tehniko nenasilja. „Kdor te udari po desnem licu mu nastavi še levo“... V teh izizzivalnih Kristusovih besedah je ključ do miru. Ta predlog do danes ljudem še ni šel v glavo kljub temu, da nam je zgodovina neizpodbitno dokazala neuspešnost tehnike, ki sloni na sili. Ta predlog ne gre v glavo človeku 20. stoletja, ki se ponaša z visoko civilizacijo in vrtoglavimi podvigi na področju tehnike in znanosti, ki je prišel celo na luno. In to kljub 10 milijonom žrtev prve svetovne vojne, kljub 40 milijonom nagrmadenih trupel v drugi svetovni vojni in 60 milijonom žrtev otočja Gulaga itd. Naslednja aplikacija te tehnike utegne biti zadnja toda usodna, ko bo že prepozno, da bi se iz poraza mogli česa naučiti.

Jezus sam v vsakoletnem božiču s svojo preprostostjo, ponižnostjo, s svojim miroljubnim nastopom ponuja božji dar miru, toda vedno za isto ceno: prebiti je treba začarani krog nasilja. Spričo toliko prelite krvi in popolnega poraza tehnike nasilja za ustvaritev trajnega miru na svetu, bi se zdelo pametno, da bi vsaj poizkusili sprejeti evangeljski predlog. Toda kakor se to po eni strani zdi samo po sebi umevno, pa po drugi strani pomeni korenito prevrednotenje vsega javnega, kulturnega in političnega življenja. Kristusovo kraljestvo, smo omenili na začetku, pomeni novo stvarjenje: pobožjenje človeka. To pomeni „da je Kristus postavil nove temelje družbi in odtod njegov „spor“ s svetom in njegovimi idejami. Dokler bomo gradili na starih temeljih, se nam bo zgradba miru vedno rušila, pa četudi ji damo fasado krščanstva. Kristusov božični mir, tisti, ki ga svet ne more dati, bo postajal realnost v kolikor ga bomo gradili na novih osnovah: v duhu miroljubnosti božjega Deteta. V to nalogo smo v prvi vrsti poklicani kristjani, ki upamo, da je božje kraljestvo — novo stvarstvo — že med nami in v nas, a ga moramo širiti in utrjevati tudi navzven, da bo vedno večje število ljudi, ki bodo Bogu po volji, in tako dojemljivi za Kristusov božični mir.

Župnik France Bergant

PREMALO PONOSA

Zvedeli smo, da je neki slovenski izobraženec prosil nedavno umrlega predsednika Hrvatskega narodnega vijeća, dr. Stanka Vujico, da naj zastopa v svetu tudi Slovence. Tako postopanje slovenskega inteligenta ni samo žalostno, ampak naravnost sramotno in dokazuje njegov velik manjvrednostni kompleks.

Zahtevamo pravico za koroške Slovence!

Na ljudskem taboru v Slomškovem domu (Ramos Mejía, Argentina) je dne 26. septembra 1976 predsednik Zedinjene Slovenije *Marjan Loboda* prebral naslednjo resolucijo, ki je bila sprejeta od tisočglave množice z viharnim odobravanjem:

Predstavniki in člani organizirane slovenske skupnosti v Argentini, zbrani na velikem ljudskem taboru v Slomškovem domu, Ramos Mejía, Buenos Aires, kjer pod pokroviteljstvom našega osrednjega društva Zedinjena Slovenija slavimo spomin umetnikov slovenske besede in pesmi Ivana Cankarja, Simona Gregorčiča, Dragotina Ketteja in Srečka Kosovela,

UGOTAVLJAMO, da Slovenci v Argentini, kakor v ostalih državah svobodnega sveta, nemoteno in v polni svobodi govorimo svoj materin jezik, gojimo slovensko kulturo, slovensko šolstvo, častimo Boga s slovenskim bogoslužjem in se udejstvujemo na vseh področjih kot popolnoma enakopravni državljani naših novih domovin.

OBŽALUJEMO, da našim bratom Slovincem na Koroškem, na njihovi rodni zemlji, avstrijska vlada krati osnovne človečanske pravice ki so jim bile zajamčene po čl. 7 državne pogodbe iz leta 1955, s katero so zavezniki po drugi svetovni vojni Federativni Republiki Avstriji dali svobodo in nevtralnost.

OBSOJAMO ljudsko štetje posebne vrste za ugotavljanje števila Slovencev na Koroškem, ki ga pripravlja avstrijska vlada pod predsedstvom socialista dr. Kreisky-ja za letošnji november. To preštevanje nasprotuje mednarodnim navadam in demokratični ureditvi manjšinskih vprašanj. S to potezo je dr. Kreisky tudi prelomil obljubo, katero je dal v odgovoru na spomenico Narodnega odbora za Slovenijo v začetku leta 1973, da bo v tem letu pripeljal problem slovenske narodne manjšine do vsestransko zadovoljive rešitve.

ZAHTEVAMO, kot svobodni Slovenci v zdomstvu, osnovne človečanske pravice za naše slovenske brate na Koroškem in pravico do polnega političnega, verskega, kulturnega in gospodarskega udejstvovanja, kot enakopravni državljani Federativne Republike Avstrije.

POZIVAMO vse svobodoljubne Slovence v svobodnem svetu da zastavijo ves svoj vpliv in ne zamudijo nobene priložnosti, da se prikaže pred svetovno javnostjo to nepoštено kršenje avstrijske mirovne pogodbe na škodo slovenske narodne manjšine na Koroškem.

VZPODBUJAMO Slovence na Koroškem, naj ne klonijo pred novim in kri-
vičnim pritiskom avstrijske vlade. Slovenci v svobodnem svetu budno
spremljamo in po svojih močeh podpiramo njihov pravični boj za
obstane.

OBLJUBLJAMO, da bo slovenska politična emigracija ostala tesno poveza-
na z bojem slovenskega naroda, ki ga bije v zamejstvu, zadnja leta po-
sešno na Koroškem proti avstrijskemu šovinizmu in v matični domo-
vini Sloveniji proti mednarodnemu komunizmu.

Kot некоč

Tókrat večkrat zgodaj zjutraj
v vzhodnem svodu
luč na ustnicah svetlobe
obleđi.

Kot da strah je je.
In trave trepetajo.

Tanki sivkastih oblakov
ropotajo,
vrabčki sedajo in letajo
raz žic.

Reki s severa
je lice bleđa krinka.

Glas kamnitih cest se dvigne
v glas življenja.
Jaz pa vem za bitje
Božjega Srcá

kraj šahovnice
s potezami človeka.

Vladimir Kos D. J.

(S prisrčnimi pozdravi za urednika
in preč. g. dr. Žaklja)

Ob 17-letnici smrti škofa dr. Gr. Rožmana

Pred sedemnajstimi leti — dne 16. novembra 1959 — je umrl naš veliki škof dr. Gregorij Rožman. V njegov spomin bomo ponovili tehtne besede pisatelja Karla Mauserja, ki jih je spregovoril v Clevelandu ob 15-letnici škofove smrti.

Dragi častilci škofa Gregorija!

Med modrimi izreki, ki so zapisani v knjigi preroka Jeremije, je posebno lep izrek, ki opisuje moža, ki zaupa v Boga. „Blagoslovljen mož, ki zaupa v Gospoda in je Gospod njegovo upanje. On je kakor drevo, vsajeno ob vodi, ki k potoku stega svoje korenine; ne boji se, ko pride vročina, njegovo listje ostane zeleno; v letu suše ne trpi pomanjkanja in vedno rodi svoj sad.“

Če moremo obrniti te lepe besede na koga, ki smo ga poznali, je to gotovo mož, katerega spomin obhajamo danes — duhovnik in škof dr. Gregorij Rožman.

Petnajst let je mimo, kar je odšel v večnost. Šel je v tisto, v kar je veroval in upal, o čemer je govoril in pridigal.

Zaupal je v Gospoda in Gospod je bil njegovo upanje.

Lahko je imeti zaupanje, ko zmaguje pravica. Lahko je upati, ko so človeku odprta vsa pota in vsaka vrata. Ko si povsod prijazno sprejet, povsod zaželjen.

Kako težko pa je imeti zaupanje tedaj, ko zmaguje krivica, ko ti lastni sobratje podtikujejo laži v še tako idealne načrte in namene, ko dvomijo vate celo tisti, ki bi ti morali biti prvi v oporo.

Leta okupacije in komunistične revolucije v Sloveniji so bila tista leta v katerih je slovenski človek gledal proti duhovnemu vodniku in čakal na njegovo besedo. Rekel jo je, resno in slovesno, v ljubljanski stolnici in obsodil komunizem in njegovo divjanje.

S tistim trenutkom je pričel prvo postajo svojega križevega pota: Obsodili so ga na smrt.

V tej svoji bolečini je postajal samotno drevo, ki poganja svoje korenine k potoku. Saj smo ga spoštovali, poslušali in ljubili smo ga, toda njegovega notranjega trpljenja do kraja nismo mogli umeti. Vsak izmed nas je gledal v svoj križ in v svojo bolečino — on pa je nosil svojega in naše.

Pil in grabil je iz potoka zaupanja za nas vse. Hodili smo k temu samotnemu drevesu, ki se ni balo ne suše in ne vročine — zelenelo je za nas vse. V njegovi senci smo počivali, v njegovi senci smo se oddihavali. Niti nismo mislili dovolj kaj vse nam nudi, dokler nismo ostali brez njega.

Vsaj malo pomislimo nazaj. Na poznojunijske dneve leta 1945, ko je zvedel za usodo dvanajst tisoč vrnjenih. Na smrt potrj je tolažil, kazal na zaupanje v Boga, na vero v pravičnost. Ko je ihta mnogim jemala

mirno presojo, je škof Gregorij trdno stal ob kamnih postave, ki so jo naši nasprotniki teptali s posmehom in sovraštvom.

Danes ta postava, ki je zakoreninjena v večnost in v vest, trga zlagano naličje z vsega tistega, kar so ideologi komunistične revolucije hoteli razgrniti pred novim rodом kot čudovito tkanino svobode in pravice.

Vsaj malo pomislimo nazaj. Na besede, ki nam jih je govoril na slovenskih dnevih, na govore ob spominskih dnevih in na govore, ki jih je imel na božičnicah. Bile so to besede velikega duhovnega vodnika, ki je natančno vedel, da bomo brez duha otrpnili, pozabili na preteklost, pozabili na trpljenje, pozabili na žrtve in pozabili na cilje.

S preteklostjo nas ne vežejo samo grobovi. Bila bi to šibka vez, veliko prešibka za voljo po trdni in pravični bodočnosti. S preteklostjo nas veže duh teh, ki so vedeli zakaj žive in zakaj umirajo, duh teh, ki so ljubili in učili pravico.

Škof Gregorij jo je. Ljubil in učil. Zapišimo pod njegov spomin besede, ki so zapisane pri preroku Danijelu:

Pametni se bodo lesketali kakor sijaj neba, in tisti, ki so mnoge poučili v pravičnosti, so kakor zvezde za vso večnost.

Obiski domovine

O vprašanju obiskovanja Slovenije od strani političnih emigrantov izza druge svetovne vojne se je že mnogo govorilo in obširno pisalo. Stvar sama na sebi je z vidika političnega emigranta do neke mere gotovo sporna, kakor so sporne skoraj vse politične zadeve. In obiskovanje domovine je v sedanjih razmerah brez dvoma politično vprašanje prvega reda.

Precej jih je med svoječasnimi političnimi begunci, ki so to reč po svoje reševali, in se zdi, tudi po svoje rešili do konca. Dokopali so se do prepričanja, da je obisk domovine, sorodnikov in prijateljev tamkaj, pa tudi odhajanje tjakaj na „oddih“ in „počitnice“ leto za letom, povsem zasebna zadeva vsakega posameznika, ki nikogar nima nič brigati. Odklanjajo argument, da takšno ravnanje meče neugodno luč na celotno ideološko emigracijo, jo slabi in zmanjšuje njen pomen in cilj, na drugi strani pa ojačuje komunistično samozvano oblast v domovini, moralno in materialno.

Jih je pa še mnogo drugih med povojnimi izseljenci, ki so trdno prepričani, da ta argument drži, da je opravičen in močan. Kakor tudi jih vleče srce v ljubi rojstni kraj in kakor bi radi videli in govorili s svojimi dragimi, jim brani zaprositi za komunistično vizo velika misel in skoraj zapoved: Ne hodi tja, kjer je zemlja polita z bratsko slovensko krvjo že po končanem boju in ni bila oprana do današnjega dne! Ne hodi tja, kjer brezverni režim

brutalno uničuje verske in moralne vrednote in narod tira v pogubo — kljub vsem stolpnicam in magistralam!

Spor kljub temu ni rešen. Kako pa komunisti doma gledajo na to stvar? Morda bi njihovo ocenjevanje obiskov domovine moglo odkriti kak nov ključ za pravilnejše razumevanje tega vprašanja med nami v zdomstvu?

Te dni mi je prišla v roke vrsta člankov, ki jih je napisal neki Janez Čuček o obisku komunističnega agenta in eksponenta med političnimi izseljenci v Argentini. Čim dalj sem bral, tem bolj se mi je pisanje začelo studiti. Nič bistveno novega ne pove, a opis razmer in delovanja naših izseljencev je tako tendenciozen in pristranski, da se iz vsakega stavka reži komunistična sfiga. Res ni vredno zgubljeni besed, da bi človek zavračal izkrivljene in popolnoma pristranske trditve.

A en odlomek tistega neužitnega pisanja je pa vendar zbudil mojo pozornost.

Na dolgo in široko opisuje g. Čuček problem obiska domovine. Za tako važno ima prihajanje političnih beguncev v Slovenijo, da se ni pomišljal v celoti objaviti celo vrsto odklonilnih dokazov glede obiska domovine, ki jih je pred časom prinesel „Vestnik“. Se mi je kar čudno zdelo, da so komunisti to natisnili, ker jih ti dokazi krepko zabijajo. A to je imelo svoj tehtni razlog. Logični sklep je namreč bil: vidite, navkljub takim močnim svarilom je vendar iz Argentine obiskalo Slovenijo stotine političnih emigrantov. S tem v zvezi navaja celo številke za nekaj let in jasno nakazuje, koliko je režimu na tem, da čim več njegovih političnih in idejnih nasprotnikov prihaja domov. Komunisti ne smatrajo tega za privatno, osebno ali družinsko zadevo posameznega begunca, marveč za politično in ideološko zmago režima nad povojno emigracijo v celoti.

Celo še več je mogoče razbrati iz vrstic in med vrsticami Čučkovih člankov! Popolnoma otipljivo namigava, da ljudje ne hodijo domov iz naravne navezanosti na domovino, ki je samo ena, in do rojstnega kraja, ki ga nosijo v srečo kot dragocen zaklad; tudi ne iz ljubezni in skrbi za svoje drage in za svojo žlahto. Hodijo marveč zato, da bi videli velike pridobitve komunističnega vladanja na lastne oči, da bi občudovali nove tovarne in stolpnice in se vozili po novih cestah, potem pa pripovedovali o vsem začudenim sorojakom v Argentini. (Kot da bi tega napredka ne bilo povsod po civiliziranem svetu več kot v Sloveniji!). Na koncu pa zapiše, da je neka ženska ob pripovedovanju o dosežkih komunizma v Sloveniji vzkliknila: „Če je to komunizem, potem sem za to, da pride v Argentino še danes, ne šele jutri!“

Takšna je podoba o obiskih domovine, kakor jo slikajo in propagirajo komunisti. Oni vedo zakaj, le slovenski politični emigrant, ki hodi domov, se zdi, da ne, ali noče vedeti. Že samo to očitno zlorabljanje domovinskih in družinskih čustev za politični profit bi moralo zadostovati, da bi ponosen in značajan emigrant premislil obisk domovine; kaj šele, če pri-

štejemo ideološke pomisleke, zlasti pa prelito bratsko kri, ki jo absolutizem v domovini niti z majhnim znakom ni poskusil izbrisati s površja slovenske zemlje.

L. P.

Beseda o politiki

Se vedno je tudi med Slovenci — celo med izobraženci — nekaj ljudi, ki so proti politiki, ki odklanjajo politične organizacije in politično delo in jih razburja že sama beseda „politika“. Eni delajo in mislijo tako iz nevednosti in nepoznanja bistva politike, drugi pa delajo to iz čisto določenih namenov, da bi spravili ob dobro ime in veljavo bivše in sedanje politične organizacije ter bivše in sedanje politične delavce in bi potem pod navidezno nepolitičnim naslovom stopili na njihovo mesto.

Pravimo, da odklanjajo nekateri ljudje politiko iz nevednosti ali pa zapeljani po demagoških frazah. Pozabljajo namreč, da so morali zapustiti domovino zaradi politike, kajti boj za svobodo, za človeško dostojanstvo, za pravičnost, za enakopravnost vseh, za demokracijo — vse to je politika. Zato se po vsej pravici imenujemo *politična emigracija*. Čemu bi se sramovali te oznake? Drugi, ki vpijejo proti politiki in sramotijo politične delavce, pa so stremuhi ali pa plačanci od nasprotnikov svobodne, združene in enotne politične emigracije. Mnogim namreč ne gre v račun, da je slovensko politična emigracija enotna in trdno med seboj povezana.

Poleg političnih emigrantov imamo tudi ekonomske emigrante, ki so odšli v tujino zaradi zaslužka. Nihče jim ne sme kratiti te pravice poiskati v tujini dela in kruha, ki ga jim domovina ni mogla dati. Razlika med političnimi in ekonomskimi emigranti je prav v tem, da so prvi v zdomstvu zaradi politike, drugi pa zaradi zaslužka. Kakor je vzrok odhoda iz domovine različen, tako so tudi različni cilji obojnih emigrantov.

Cilj politične emigracije je osvoboditi domovino totalitarnega komunističnega režima, kar je izrazito političen cilj, dočim ekonomska emigracija nima tega cilja.

Politična emigracija se zaveda, da svojega boja, ki ga je bojevala doma, še ni dokončala, amjak ga mora nadaljevati — seveda sedaj z drugimi sredstvi t. j. s političnimi sredstvi.

Poudarjamo, da je osvoboditev domovine izpod komunističnega terorja prvi in glavni cilj politične emigracije. Prav pa je seveda, da istočasno pripravljamo načrte, kako bomo domovino po osvoboditvi uredili. Poleg osvoboditve Slovenije pa moramo po vseh svojih močeh pomagati svojim bratom v zamejstvu — na Primorskem, Koroškem in v Porabju. To je narodno obrambno delo, ki je tudi izrazito politično delo in ga morejo uspešno vršiti

politične organizacije, ki se stalno bavijo s političnimi vprašanji in imajo jasne politične cilje.

Naj v tej zvezi navedemo besede iz hrvaškega lista „Rakovica“ (junij 1976): „Uspeh (osvoboditev domovine) bomo dosegli, ako bomo prepričani, da je potrebno v politiki uporabljati politične kriterije, politične metode in politične oblike, in ne bežati stran od politike v imenu ljubezni do naroda in s tem uničevati delo za narod zaradi pomanjkanja prave politike.“

Politično delo more biti uspešno, ako obstaja med vsemi, ki delajo na političnem področju, *edinost v ciljih in enotnost v akcijah*. Ker smo verjetno vsi politični emigranti edini glede svojih političnih ciljev, t. j. osvoboditi domovino in pomagati zamejskim Slovincem pri boju za njihove narodne pravice, moramo biti tudi enotni v svojih akcijah.

Pred svetom moramo nastopati kot enotna narodna skupnost. Veliko škodo na političnem področju povzročajo tisti, ki izvajajo razne politične akcije na svojo roko kot samohodci ali samorastniki. Hvala Bogu, da je takih med slovenskimi političnimi emigranti malo.

Slovenska politika

Ako obrnemo Churchillov izrek, „da so britanski interesi prvi“ na slovenski narod, potem moramo tudi mi reči, da *so za nas slovenski interesi prvi* in zato ne bomo iskali nobenih političnih rešitev, ki niso v korist slovenskega naroda. Pri tem ne zahtevamo ničesar, kar ni našega, toda določno zahtevamo zase, kar nam pripada. Ne smejo nas pri delu za slovenski narod za njegovo osvoboditev in pri pripravah načrtov za njegovo prihodnost voditi nobena čustva, ampak zgolj pamet in krščanska morala. Ali se bomo vezali z bližnjimi ali daljnimi sosedi ali se ne bomo z nikomur vezali, o tem ne smejo odločati simpatije ali antipatije, ki so lahko samo trenutne (in morda celo plačane), ampak zgolj objektivne in trajne koristi slovenskega naroda. Naj v tej zvezi ponovimo besede Rude Jurčeca (Novi čas, štev. 3-1962), ki je v članku „Prvo srečanje s politiko“ med drugimi napisal tole: „Temelji političnega sožitja ali sodelovanja slone namreč na globoki, iskreni notranji zavesti, da mora vsak narod sosedu priznati iste elemente državnosti in individualnosti, kakor jih ima ali hoče imeti sam. Zato je govorjenje o ‘poti, ki vodi v Beograd skozi Zagreb’ ali o tem, ‘da je pot v Zagreb najkrajša’, preenostavno velika zmota. Politika ni samo geografija; o tem, kod vodijo poti in o njenih dolžinah, mora odločati samo suvereni predstavnik slovenskega naroda v Ljubljani brez ozira na to, kako bi se moglo to tolmačiti v Zagrebu ali Beogradu; seveda v zavesti, da se ne dela nikomur krivice.“

Da, slovenski interesi nam morajo biti prvi tudi, ko razmišljamo in delamo načrte za prihodnost. Zanesenjaštvo, častihlepje in čustveno odločanje je vedno nevarno, v politiki pa utegne biti naravnost katastrofalno.

Rudolf Smersu

IZDAJA V LIENZU

Vsebina glavnih dogodkov ob prisilni repatriaciji ruskih edinic po Angležih leta 1945, po knjigi: Nikolaj Nikolajevič Krasnow „Verborgenes Russland.“

A) Globinska razsežnost in improvizacija

Kaj je glavni namen Komunistične partije? Napraviti podroben načrt, sprožiti, voditi, uravnovesiti in do konca izvesti SVETOVNO REVOLUCIJO, priti na vlado v najvažnejših deželah sveta, nato pa načrtno uvajati *socializem* tako, da ljudje občutijo, da se bliža zadnja „etapa“ socializma.

Prvo pravilo, ki je tudi najvažnejše, je to: brez organizacije s samo „improvizacijo“ se nič ne doseže. Samo organizacija disciplina in velika žrtev tistih, ki začenjajo, omogoča uspešnost akcije. Če ima gibanje za socializem neuspehe in poraze, jih organizatorji do temeljev preiskujejo, znanstveno analizirajo, ugotavljajo pasivni saldo in ta pasivni saldo prinesejo na nov list za novo akcijo. Npr.: Leta 1937 so v španski državljanski vojni propadli komunisti. Ugotovili so, da je zmaga revolucije v miru dvomljiva. Zato so takoj napravili komunisti načrt, kako potegniti Nemčijo v svetovno vojno. Ruska propaganda je omogočila, da je že prvega septembra 1939 Hitler javil, da so nemške čete napadle Poljsko. 28. septembra 1939 so pa že nemške čete napredovale do poljsko-ruske meje. Tam so sovjetske in nemške vojne sile podpisale na sovjetski diktat — četrto razdelitev Poljske. Tam se je tudi sklenilo, da se povabi nemškega zunanjega ministra Ribbentropa v Moskvo, da tam podpiše antiimperialistični pakt med Nemčijo in Rusijo. S tem paktom so Rusi tako zmešali svetovno javnost, da nihče več ni vedel, kdo je „naš“ sovražnik in kdo je „naš“ prijatelj. V ljubljanski kotlini je komunistična partija na debelo delila letake, da se bo Jugoslavija lahko rešila vojne, če pristopi k nemško-ruskemu antiimperialističnem paktu. Ti letaki so tudi opozarjali, da bo Jugoslavija potegnjena v vojno, če bo smatrala Angleže in Amerikance za svoje zaveznike. Ista misel je izražena na prvi strani prve številke „Slovenskega poročevalca“ iz aprila 1941. V tej splošni konfuziji Rusom ni bilo težko prepričati nacistične voditelje nemškega Rajha, da je prišel zadnji trenutek za napoved vojne. Medtem so tudi Nemci ugotovili, da so iz poljskega ofirskega taborišča v Katynu izginili vsi poljski oficirji. „Hudobni jeziki“ so trdili, da so Rusi vse pobili. Od dvaindvajsetega junija 1941 naprej so se Nemci trudili priti čimprej v Moskvo. Niso pa bili niti propagandno niti vojaško dovolj pripravljeni. Od začetka vojne 1939 do pohoda na Rusijo 1941 so Nemci mislili, da se da z „Blitzkriegom“ osvojiti ves svet. Čim pa so bili v Rusiji, so pa spoznali, da je ta način bojevanja popolnoma nemogoč.

Vlada boljševiške Rusije se je v vsakem trenutku zavedala kaj dela. Boljševiki so znali Nemce „shecati“, da so šli v vojno. Ko je leta 1940 nemški zunanji minister Ribbentrop v imenu Nemčije podpisal antiimperialistični pakt, gotovo ni mislil, da si je s tem podpisal smrtno obsodbo. Ko je v noči od 15. na 16. oktobra 1946 stopil pod vešala je izjavil: „Mi smo bili vedno in povsod premagani.“ Do tega ne bi prišlo, če ne bi Nemci improvizirali svoje „Blitzkriege.“ Komunisti so pa ves čas vojne vedeli, kaj delajo in kaj je treba ukreniti. Tudi takrat, ko je svet odkril, da so v Katynu poklali poljske oficirje, so strogo po načrtu pred Nürnberškim sodiščem znali ta zločin spretno preiti, da ni prišel v razpravo.

B) Čas zabriše maščevanja - toda komunizem nič ne pozabi, ničesar ne odpusti!

Osnovno načelo vsakega kazenskega zakona katerekoli dežele je bil vedno ta: „Nullum crimen, nulla poena sine lege.“ Po domače povedano, zakoni ne veljajo za nazaj. Vsi kazenski zakoni imajo tudi določilo, v kakšnem roku zločini zastarajo. Komunisti so pa odstopili od tega pravila. Mi vemo, da so razglašali zakone v gozdu (partizansko povedano na „osvobojenem ozemlju“), ko so pa prišli v Ljubljano, so raztegnili veljavnost partizanskih zakonov na vso Slovenijo z izrecnim določilom, da veljajo tudi za nazaj (z retroaktivno močjo). Prav tako so uveljavili načelo, da vojna hudodelstva ne zastarajo. Naš emigrantski tisk je vedno odsvetoval obiske domovine, priporočal jih je le mladini, rojeni v emigraciji. Julija leta 1975 (torej po več kot tridesetih letih) je obiskal Ljubljano bivši domobranski poročnik Janez Srebotnik. V emigraciji je živel v Beiruthu v Libanonu. Ob obisku domovine je bil aretiran in postavljen pred sodišče za kazniva dejanja, ki naj bi jih storil leta 1944. Komunisti so se razpisali o tem procesu in so rekli, da je bil „blag in neutemeljeno human.“ Državni tožilec je trdil, da se obtoženec „ni neposredno umazal s krvjo.“ In posledica procesa? Ob obtoženčevi aretaciji je dobila njegova žena živčni zlom in je za posledicami tega umrla, obtoženec pa je dobil sedem let strogega zapor. Komunizem nič ne odpuša in nič ne pozablja.

Vzemimo sedaj primer iz neke druge države, npr. Španije: 30 let po končani revoluciji je general Franco izdal edikt, da nihče ne sme več biti postavljen pred sodišče za kazenska dejanja, storjena med revolucijo. Pred kratkim je obiskal Španijo argentinski univerzitetni profesor Claudio Sánchez Albornoz. Ko sta za to izvedela sedanja španski kralj in kraljica, sta ga povabila v avdienco. Don Claudio je opravičil svojo odločitev, da kot prepričan republikanec obišče kraljevo dvojico z izjavo, da je v sedanjem trenutku španiji najbolj potreben mir. Ton pri sprejemu je bil zelo prisrčen. Kralj je ponudil don Claudiu plačilo pokojninskih prejemkov za nazaj za več kot 40 let. V sedanji Španiji na ministrstvih ležijo prošnje emigrantov za plačilo pokojninskih prejemkov za nazaj, v Jugoslaviji pa more biti emi-

grant srečen, če ga obmejna policija ne identificira in če lahko smukne domov in s prvim vlakom nazaj. Domov ne vsi...

Naša emigracija se v več kot tridesetih letih zdomstva ni veliko naučila. Komunisti ničesar ne prepuščajo slučaju, nič ne pozabijo in vedno imajo pred seboj cilj, ki ga morajo doseči. Vsaka dejavnost se mora razvijati po načrtu. Zapovedano je, kako bo končal tisti, ki se je svoj čas skrtil v kakšnem brlogu, tako, da ga milica ni mogla doseči. Komunistično vodstvo tudi ve, kako mora končati tisti, ki ga slučajno ujamejo, če niso prej uspeli po mednarodnih pogodbah za izročitev hudodelcev izsiliti njegove izročitve.

Kakor vemo iz polpretekle zgodovine so v Rusiji boljševiki v letu 1917 prišli na vlado. Tako zvana „bela garda“ (generala Wrangel, Kolčak) ni mogla priti na zeleno vejo. Komunistični režim je držal trdno vajeti v rokah in ni dopustil nobene kritike. „Nergače“ so hitro razglasili za kontrarevolucionarje. Nešteto ljudi je bilo ustreljenih po nagli sodbi. Medtem so komunisti improvizirali socializem. Od leta 1918 naprej so bile vremenske razmere takšne, da je Rusija prišla v desetletje „suhih let.“ Tudi tam, kjer je bilo vse v redu posejano, je bila žetev prav pičila. In prav v tem času so komunisti improvizirali socializem. Stari avtomatični tržni sistem je bil ubit. Novi socialistični sistem na živilske karte pa ni funkcioniral. Revne družine so morale prodati zadnji cekin ali prstan, da so si mogle nabaviti vsaj nekaj živil. Nastala je splošna lakota. Po zelo nizkih računih je v letih 1918 do 1923 pomrlo vsaj en in pol milijona ljudi od lakote. Za komunistično partijo je bila to čisto naravna zadeva. Na smrt bolni Lenin je dopovedoval svoji okolici, da je socialistična revolucija dovršena zadeva. Komunistična vlada ima v rokah vse potrebno za izvedbo revolucije do konca. Edino važno je, da so ostali na oblasti. Težave na gospodarskem polju bo komunistična revolucija premagala, ko se bo socializem načrtno uvedel.

Po Leninu je bilo nemogoče socializem improvizirati. Kmalu po njegovi smrti je boljševiška Rusija zopet javno uvedla kapitalizem. Junak svojetskega gospodarstva je bil svoboden, neodvisen gospodar (Kulak). Začela se je takozvana NEP perioda (nova ekonomska politika). V industriji so postali važni mali proizvajalci z lastnim kapitalom. Zdelo se je, da na popolno socializacijo nihče več ne misli. Leta 1927 pa je bilo konec NEP periode in leta 1928 je mladi Jožef Stalin prišel na dan s prvo petletko. To pa je bila znanstvena uvedba socializma po etapah.

Ko se je v Rusiji po prvi svetovni vojni rdeči režim ustalil, ko bela garda ni imela nobenih izgledov več, da bi srečno izpeljala kontrarevolucijo, je mnogo tisoč Rusov pobegnilo na zapad. Na zapadu so se potem širile vesti o pravem obrazu komunistične strahovlade. Jožef Stalin je ostal trdno odločen hoditi po začrtani poti. Po preteku desetletij se je rdeči režim v resnici uravnesil. Kratko pred drugo svetovno vojno so marksizem razlagali že po univerzah in sicer ne samo filozofsko ampak tudi gospodarsko plat. Med slušatelji je bilo celo nekaj Slovencev. Ruska tajna policija je bila vedno dobro poučena o delovanju ruskih emigrantov. Že smo navedli, da se pri

komunizmu nič ne pozabi in nič ne odpusti. Nič čudnega, da so sovjetski komunistični voditelji dobro vedeli, kaj morajo predlagati na mednarodni konferenci v Jalti (februar 1945). Tam so se Angleži, Amerikanci in Sovjeti domenili, da se morajo v Rusijo repatriirati vsi oni, ki so bili v Rusiji rojeni. Čisto vseeno je bilo, kaj so delali med drugo svetovno vojno; vseeno je bilo ali so bili heroji proti nacizmu, ali pa belogardisti. Angleži in Amerikanci so prišli na konferenco nepripravljeni; vse ruske zahteve so gladko sprejeli in podpisali. *Alea iacta erat* — kocka je padla.

Ko so l. 1945 začeli slovenski begunci bežati iz Vetrinja proti severu, so v Dravski dolini naleteli na številne ostanke ruskih čet, ki so se pod nemškim poveljstvom borile proti sovjetskim četam. Mnogi Slovenci so bili priča, kako so Angleži na najbolj brutalen način odpeljali ruske čete v Judenburg, da jih tamkaj izročijo sovjetskim četam. Mnogi Slovenci se še danes spominjajo, kako so Rusi v svojem obupu skušali bežati na zasnežene planine in ko to ni šlo, so mnogi poskakali v Dravo in napravili tako samomor, ali pa se sami ustrelili. Slovenci smo bili tedaj v Avstriji v enakem položaju in zato sebi, še manj pa Rusom nismo mogli prav nič pomagati.

Komaj sem prišel v svobodni svet sem se zanimal, kaj se je zgodilo s kozaki, ki so jih Angleži leta 1945 v Lienzu polovili in izročili sovjetski vojaški policiji. Odgovor je vedno bil: „najbrž“ ali sigurno so vse pobili. Dejstvo je bilo to, da nihče ni vedel nič pravega.

Okrog leta 1958 se je naselil v moji bližini neki Rus, ki je bil takrat (1945) od Angležev izročen Rusom. Ruski novi emigranti so ga imeli za pravo čudo in so ga prišli trumoma gledat, če je res on tisti, ki je bil vrnjen. Neko soboto sem ga videl delati na vrtu. Drugi dan v nedeljo sem ga srečal na cesti in mi je omenil, da delati ne bi smel, ker je imel v ruskem ujetniškem taborišču že začetek srčnega infarkta. Isti dan je popoldne igral v ruskem teatru v Buenos Airesu. Ko je svojo vlogo doigral in je zastor padel, se je zgrudil mrtev na tla tudi on. Po njegovi smrti se mi je posrečilo dobiti v roke knjigo: Nikolaj Nikolajevič Krasnow, *Verborgenes Russland*, Kranich Verlag, Berlin 1962.

Vsi Rusi, ki so takrat živeli v Buenos Airesu, so bili soglasni v tem, da je bil Nikolaj Nikolajevič tisti ruski poročnik, ki so ga Angleži leta 1945 izročili Rusom. V citirani knjigi je točno popisano, kaj se je zgodilo z izročeniimi kozaki in ostalimi ruskimi vojaki in kakšen je bil sodni postopek v Rusiji. Ta knjiga ima svojo trajno vrednost v tem, ker točno loči mišljenje preprostega ruskega ljudstva od zahodne protikomunistične propagande (BBC London). Je zelo obširna in razgali način, kako znajo komunisti po dolgih letih vračati milo za drago. N. N. Krasnow je odpotoval s starši iz Rusije na zapad leta 1918 star štiri mesece. Leta 1945 pa ga je ruski komunistični državni tožilec obtožil, da se je N. N. Krasnow prebil na zapad „z namenom organizirati kontrarevolucijo.“ Za to hudodelstvo je dobil deset let prisilnega dela, od katerih je enajst odsedel...

Iz omenjene knjige bom prosto podal to vsebino, ki Slovence najbolj

zanima. Priporočam pa jo prebrati vsakomur, tudi komunistom, da bodo vedeli, kaj se lahko dogodi, ko bo Tito izpregel. (Knjiga je izšla tudi v ruskem jeziku.)

C) Pot v svobodo

Dne 12. avgusta 1955 je v taborišču za prisilno delo v Tčurbai — Numa v južnozpadni Sibiriji, blizu Karaganda vzel slovo od svojih sojetnikov Nikolaj Nikolajevič Krasnow, ki je dobil potni list za odhod v inozemstvo. Slovo je bilo zelo pristrčno, ne samo od sojetnikov, ampak tudi od taboriščnih oblasti: „Vemo da vi, Kolja, niste bili nikoli nobeden komunist, bili ste Rus, ki je ljubil rusko domovino, bili ste mogoče pretiran nacionalist in tudi napačna vzgoja je nekaj pripomogla. Vi ste vedno želeli svobodo pa ne takšne kakor so jo prinesle puške in bajoneti v letih 1941 do 1945.“

„Vedite, vlada sovjetske države je eno, mi Rusi smo pa nekaj drugega. Lepo vas prosimo, pišite nam lepe poštne razglednice in ne mislite slabo o nas...“

Taboriščni poveljnik je poklical v civilno obleko oblečenega agenta, mu podal dve vozovnici za ekspresni vlak Karaganda-Moskva, dodatni karti za spalni voz in želel bivšemu jetniku vso srečo.

Ekspresni vlaki v Sovjetski Rusiji so bili že tedaj „luksuzni“. Skrajna čistoča povsod. Seveda edini problem je bil pomanjkanje prostora. Če so bili vsi prevlečeni sedeži zasedeni, se je bilo treba zadovoljiti s sedežem na kovčku ali zaboju. Na vseh postajah se je dobila vrela voda za čaj, kuhani topli krompirji, meso, jajca, pecivo — in to, kar v Rusiji ne manjka — vodka. Celo kisle kumarice in petelinčki na žarkih so se dobili povsod. Za revne in bogate nekaj. Takšne so bile razmere v poststalinistični dobi; gotovo ne v času hude lakote v letih 1919 do 1925.

Na postajah so se ljudje kar drenjali okrog prodajalnic za živila, v vagonih je potem imelo osebje za čistočo mnogo dela.

„Tovariš državljan, prosimo vas, da ne vržete luščin od sončnic po tleh, zato imamo zaboje za smeti. In vi tovariš državljan, prosim vas, da ne vržete ogorke od cigaret po tleh, zato imamo pepelnike.“ Policijski stražnik v civilu za „Koljo“ ni predstavljal nobenega problema. Izginil je in si poiskal sedež v sosednjem vagonu. Pač pa je policist dobro vedel, da ima njegov varovanec vse prihranke pri sebi, ki jih je zaslužil na prostem delu v premogokopnih rudnikih. Ko se je npr. oglasil zvočnik: „Prihodnja postaja je Čeljabinsk, postanek 15 minut,“ se je prikazal: „Nikolaj Nikolajevič na tej postaji imajo krasno vodko, dajva, zvrniva 2 dol!“ Ko sta spila vodko, je stražnik zopet šel v svoj vagon in se za svojega varovanca ni več brigal.

„Kolja“ — Nikolaj Nikolajevič Krasnow je bil prvič po dolgih letih prepuščen sam sebi. Začel je premišljevati, kaj mu bo svoboda prinesla? Kaj se bo zgodilo, če ga ne bo hotela sprejeti nobena dežela? Vedel je, da je bil njegov stari oče kozaški ataman, general Peter Krasnow po komuni-

stih obešen, njegov stric Semjon pravtako obešen. Njegov oče je od slabosti umrl v sovjetski ječi. Njegova mati in žena sta ostali v Lienzu... Kje sta danes? Ali sta še živi?

Nikolaj Nikolajevič je gledal skozi okno vagona in si je prvič in zadnjič ogledoval rodno domovino. Iz tropske vročine Kazakstana je vlak prišel skozi nevihto in deževje v Petropavlovsk, od tam pa v Statousk. Iz puste stepe so prišli v zelen gozd, postalo je mrzlo in moral se je toplo obleči.

Prvič in zadnjič je pa tudi Kolja v svoji rodni domovini poslušal, kaj ljudje govorijo. Njegovi sopotniki so bili večinoma višji uradniki ali šefi delavnic, ki so se zanimali posebno za to, kako bi se moglo v Rusiji producirati kaj več in kako bi se ruska uprava izboljšala — vse seveda v mejah skrajne previdnosti. Tako je neki zelo „važen“ uradnik kritiziral: „Vsak šolski otrok ve, da je najcenejši stavbni material tisti, ki se ga producira na kraju samem. Mi pa moramo delati po načrtih, ki jih izdelujejo v Moskvi, za vremenske razmere v Moskvi s stavbnim materialom, ki ga izdelujejo na tisoče km daleč. V Krasnojarsku ne kurijo peči z lesom, ki ga imajo pred nosom, ne, oni morajo kuriti s premogom iz Donbasa in les iz Krasnojarska pošiljajo v Astrahan. Ne vem, kakšno reklamo delajo za jabolka iz pokrajine Alama-Ata, toda jaz še nisem v nobeni trgovini zasledil teh jabolk. Pravijo, da na železniški progi v Moskvi stojijo celi vlaki tega dragocenega sadeža, sadje pa gnije. Opravičujejo se s tem, da je železniški tir vedno zaseden.“ Nato se je obrnil h „Kolji“ in rekel:

„No, kaj pa vi pravite?“

„Resnično vam povem, deset let se že trudim, da bi se orientiral, ampak do sedaj še nisem imel te sreče.“

„Torej, tako je ta stvar, deset let se že trudite, kaj prihajate s prisilnega dela?“

„Da, pravkar sem bil izpuščen.“

„Paragraf 58?“

„Da.“

„No, potem ste pa imeli res srečo. Vam čestitam! Kam pa potujete sedaj? Ste mogoče inozemec?“

„Da, uganili ste. Rojen sem bil sicer v Moskvi; toda ko sem imel štiri mesece sem s starši odšel v Jugoslavijo. Postal sem jugoslovanski državljan.“

„Vidite, deset let so vam pokradli, marsikaj hudega ste prestali, ko bi bili pa svobodni, bi videli, kako smo živeli do leta 1951! Kam pa sedaj potujete, v Jugoslavijo?“

„Kjer me bodo pač sprejeli; trudil se bom, da bom našel svojo mater in ženo!“

„Kot majhen otrok ste prišli v inozemstvo. Pred drugo svetovno vojno smo v vsakem inozemskem državljanu videli našega prijatelja. Sedaj pa, po drugi svetovni vojni ne vemo, kaj je bolje: ali je bolje, da te tolče sovjetska policija ali pa je boljše, če te bije inozemec po ustih in ti izbije en

zob! Veste kaj, kar se pa vas tiče, pa je najboljše to: Pustite vaša izgubljena leta, kar je bilo je bilo.“

„To je sicer res, toda kdo mi bo to škodo popravil?“

Nato se je vtaknil vmes nek železniški uradnik: „Tovariš ima prav. Kdo mu bo škodo povrnil? Vam so ukradli 10 let, mi pa ostanemo vse življenje v dreku. Vam pa sta pokradla 10 let onadva: ON in Berija!“

„Kaj mislite, da sta bila kriva samo ON in Berija?“

„Tovariš, vi ste doživeli, kako so vas mučili takrat, ko sta bila onadva še živa! Ko sta pa onadva izginila, se je pa kar naenkrat vse izpremenilo. Vse je postalo bolj svobodno. Ta svoboda se pa še vedno razvija. Ljudstvo ni neumno, kar smo si priborili, ne bomo izpustili več iz rok.“

„Slišite tovariš, vi greste v inozemstvo, jaz pa nekaj ne razumem. Zakaj nam Amerikanci vedno grozijo z vojno? Mi ne potrebujemo več vojne! Hčemo mir! Samo, če bomo imeli mir, bomo mogli lastne težave zadovoljivo rešiti.“

„Tako pišejo sovjetski časopisi. Amerikanci pa mislijo, da Sovjetska zveza napada.“

„Ne, ruski narod potrebuje samo mir. Ljudstvo hoče delo, kruha in malo sladkorja, pa dostojno stanovanje, da ne bo treba nadlegovati soseda zaradi kuhinje in plina. Obenem naj se pusti vsakemu toliko zemlje, da bo mogel z domačim pridelkom preživeti svojo družino.“

Ko se je Nikolaj Nikolajevič ozrl po sopotnikih, je videl, da so nekateri imeli oči zaprte... Ali so spali, ali pa so se delali, kakor da bi spali.

Drugo jutro navsezgodaj je Kolja srečal nekega svojega sopotnika na stranišču. Želel mu je dobro jutro in dodal: „Včeraj ste pa spali, ko smo se razgovarjali.“ Odgovoril mu je, da je vse slišal, samo oči da je imel zaprte...

„V Rusiji je dobro, da človek spi, kadar je nevarnost, da ga jutri ali pojutrišnjem policija pokliče kot „pričo“. Nato je sopotnik nadaljeval: „Dovolite, samo nekaj bi vas rad še vprašal: Kaj boste govorili, kaj boste napisali, ko pridete v inozemstvo? To, da so v Rusiji vsi ali večina ljudi nevarnih, z drugimi besedami povedano, beštije in svinje, sami čekisti in komunisti?“

„To pa ne, v teh 10 letih sem se naučil razlikovati. Kaj so eni in kaj so drugi. Spoznal sem narod...“

„Vidite, dobro ste povedali, za narod gre. Mi študenti tudi poslušamo angleški radio. Razumem angleško. Jaz sem bolan, ko slišim, da smo sami barbari in zveri. Vsak postane prava beštija, če z njim tako ravnajo, kakor so z nami ravnali tujci med drugo svetovno vjono. Oni pa govorijo o „Rusiji“ in vse kar „Rusi delajo“ je zanič. Če pa prijateljsko govorijo, hvalijo „Sovjetsko zvezo.“ Jaz ljubim svojo mater in očeta, tudi če se kdaj zmotijo. Jaz ljubim svoj jezik in svojo literaturo, Puškina, Dostojevskega,

Turgenijeva. Občudujem naš teater in naše pevce. V ruski muziki se raz-živim. Jaz sem ponosen na nove pridobitve na tehničnem polju. Na kanal Volga-Don, na centralno atomske energije. Toda...“ (nato je posepnil prav na tiho) „sramujem se pa, da se je pri nas toliko in toliko grešilo, da se je dogajalo to in ono v komaj polpretekli dobri, ali me razumete?“

„Razumem iz vsega srca!“

„Torej boste povedali resnico?“

„Resnico in nič drugega nego resnico!“

„Hvala.“

Po štirih urah vožnje je prišel vlak v Pojmo. Policijski agent, ki ga Krasnow ml. dalj časa ni več videl, se je naenkrat prikazal in „Kolju-na“ pospremil v novo taborišče. Hvala Bogu, je bil tamkaj vhod in izhod prost in tudi ni bilo straž.

V tem taborišču so se nahajali predvsem oni, ki so prosili za izpust v Jugoslavijo. Jugoslovanski ambasador Vidič pa o kakšni repatriaciji ni hotel nič slišati. „Kolja“ je imel več sreče.

Na švedskem je živela njegova sestrična Tatjana Hamilton. Krasnow je samo vprašal, ali je mogoče dobiti vizum za švedsko. Taboriščni uradnik je njegovo prošnjo poslal na švedski Rdeči križ. Administrativni postopek je trajal več tednov. 19. decembra 1955 je prispel zaproseni „transportni“ vizum in komandant taborišča je Krasnowu javil, da bo lahko že 20. decembra 1955 odpotoval v Berlin. Zelo vljudno se je poslovil od „gospoda“ Krasnowa in mu želel srečno pot. Ko se je na železniški postaji v Moskvi začel premikati vlak, je Krasnow napravil velik pravoslavni križ. Navzoči tajni policisti so imeli veliko mujo fingirati, da niso ničesar videli. Po prihodu v Berlin so najprej jetnike zapeljali na sovjetsko ambasado. Po enournem čakanju so bili vsi jetniki predani na pristojnih konzulatih dežel, kamor so hoteli potovati. 28. decembra 1955 je prispel N. N. Krasnow v Stockholm, 15. septembra 1956 pa v Buenos Aires. Ob izkrcanju ga je sprejela njegova žena Lili. Kljub temu, da je imel Krasnow malo manj nego 40 let, je bil že nekoliko siv. S seboj je prinesel težko — bolno srce — posledica prisilnega dela v ruskih gozdovih.

Zakonca Krasnowa sta se v Buenos Airesu — tako kakor vsi ostali emigranti — borila za obstanek. Medtem je Krasnowu v Severni Ameriki umrla mati — tej ženi ni bilo dano, da bi še enkrat poljubila svojega sina v prostosti. Komaj 10 metrov od moje hiše se je prodajala majhna hišica z vrtom. Zakonca Krasnow sta jo kupila in pomladi leta 1959 še praznovala 15-letnico poroke.

Neke nedelje zvečer je po končanem ruskem teatru soseda — tudi Rusinja — vsa zbegana zvonila na naših vratih: „Umro Krasnow!“, kar sem bil že spredaj omenil.

Ves prepaden sem tekkel v bližnjo pravoslavno cerkev sv. Sergija. Krasnow je ležal v krsti; na licu se niti ni poznalo, da je mrtev. Naslednji dan

je imel slovesen pogreb. Stari „carski“ Rusi imajo skoraj vsak teden vsaj en pogreb. Toda ne spominjam se, da bi kdo imel tako slovesnega kakor Nikolaj Nikolajevič Krasnow. Pretresljivo je bilo slišati skoraj 100 let stara rega pravoslavnega župnika, ko je prepeval: Večnaja mu Pamjat!

Nikolaj Nikolajevič Krasnow je imel srčni infarkt že takrat, ko je delal in sekal drevesa v sibirskih gozdovih. Kot navdušen narodnjak in protikomunist se je do zadnjega trudil, kako bi dvignil v Buenos Airesu društveno udejstvovanje ruskih emigrantov. Igral je vse pomembnejše vloge v ruskem teatru. Tam ga je tudi doletela smrt.

Ko je po igri zastor padal, je tudi on padel mrtev na tla.

(Bo še)

M. O.

Moj gozd

Moj temni gozd,
ne boš prepeval svoje večnolepe melodije
nad gomilo mojo v tuji zemlji?
Ne boš postiljal z iglicami nje površja
in vonj opojni tvoj nikoli ne bo vel
nad tvojega ljubitelja ostanki?
Krilatih pevkov zbori tvojih kron
koncertov svojih mi ne bodo peli?

Oh, da!

Sameval bom.

Tuje zvezde bodo mi sijale,
tuja zemlja trdo bo ležišče dala,
mordá še tuja cvetka v vas bo pricapljala,
tuj bo veter bril čez grude zemlje,
tuje pravljice bajali bodo mi sosedje.

A ti, moj gozd

prepevaj še nadalje pesmi čudovite,
ogrevaj mlada srca za lepoto stvarstva,
duha jim dvigaj in ga plemeniti,
da žar ljubezni, ki ga bodeš zbudil,
prenesti bodo znali še na brata!

ČAS, KO POTRKA SPOMIN

Na pragu poletja se že trideset let dogaja na Slovenskem nekaj skrivnostnega. V majskih in junijskih dneh leže na duše mnogih čuden nemir, ki zadobiva obrise žalosti, praznine ali veselja brez veselja. Podoben je Spominu iz starih slovenskih pravljic, ko se javlja duh pokojnika ter prosi miru ali ima kaj sporočiti.

Moderni povojni Spomin je množičen. Iz nekih slovenskih globin se oglašča tihi zbor 12.000 nekoč živih ljudi, ki so bili poslani v smrt po že končani vojni, brez vsake sodbe. DEJANJE je ostalo državna tajnost, sramotenje pokončanih pa poskus, da se kako preprija srhljiva praznina, ki je zazijala na telesu in v zavesti vsega naroda.

Maja in junija se vsako leto oglasi Spomin in potem spet zamre. Ker pa mu ni bil povrnjen mir in je bilo sporočilo preslišano, se bo spet vračal. Preden pa potihne, zapusti vselej za seboj glasno in vidno sled.

Kot po nekem skrivnostnem impulzu namreč oživijo napadi na vse, kar je imelo ali naj bi imelo kako zvezo s tistim Spominom. V tej sočasnosti, ki je vsako leto točna kot ura, je nekaj uročenega. Sile, ki bi dale ne vem kaj, da bi že enkrat prišla pozaba na vse, zlasti pa na DEJANJE, *prav te sile* glasno opozarjajo ves narod na nekaj, kar hkrati krčevito držijo v tajnosti. Ker je tako početje do kraja nelogično in netaktično, se za njim očitno skriva nekaj, kar je močnejše od ljudi. V tem *ozvočenju Spomina* utegne biti odmev vesti, tega čudnega organa, ki je od pamtiveka *samoupraven*.

Lahko bi bilo odgovarjati na napade, ki jih porajajo slovenska predpoletja. Dejali bi, da pokončanje ujetnikov PO VOJNI ni isto kot enakovredna obračunavanja med državljansko vojno. Dejali bi še, da ni izdajalec oni, ki *javno* napove svoj boj (pa naj bo še tako ponesrečen), marveč prej oni, ki po vojni vsili svojo samovoljo in s tem prelomi slovesno sklenjeni dogovor o narodni vstaji *za svobodo*. Dejali bi končno, da bo zgodovina zelo nezaupljiva do ocen, ki jih je pisal *maščevalec*: kaj je drugega bila oblast, ki se je odločila za goru trupel, čeprav je imela na izbiri ujetniške delavske brigade, nič nevarne, celo prav koristne za obnovo porušene domovine?

A taki odgovori nimajo smisla. Naslovniki takih argumentov prav dobro vedo, koliko bridke resnice je v njih. Vedo tudi, da vse to niso politične opredelitve, marveč navadna logika, ki jo poraja prvinska moralna zahteva po neki osnovni pravičnosti in človečnosti.

Nekje je dežela, ki je bila dana za domovino majhnemu narodu. Ta je v stoletjih stisk in brezupa prehodil že vse postaje križevega pota, pa je vendar obstal in bo tudi v bodoče. Vsega je bil že vaju, tudi nasilne smrti v vseh oblikah. Nikoli pa se še ni pripetilo, da bi mu kdo domačih pobite

sinove *skril* in jim odrekkel to, kar tisočletja loči divjaštvo od človečnosti: *pieteto*:

Nekje je dežela, ki sta jo ohranila pri življenju Bog in trdoživost njenih sinov. Tudi zamejskih. Ta dežela potrebuje veliko, veliko ljubezni, da se srečno prebije skozi čudni čas *prepovedanih grobov in Spomina nad njimi*.

K. G.

Iz nemškega v zavezniško ujetništvo ali mala koroška odiseja

Z napredovanjem zaveznikov se je podrla tudi bodljikava žica našega ujetniškega taborišča v Hammelburgu na dan 5. aprila 1945.

Osvobojenje! Vendar je trenutek, po katerem smo hrepneli, postavil mnoge od nas pred nov problem. Vleče te domov. Preželjan si objema svojih milih dragih. Kličejo te domača polja in njive, domači log in breg, sinje nebo in toplo sonce. Žejen si svobode.

Toda, kdo je zdaj tam doma? Nasilnik, ki svobodo tepta, drugače misleče ubija, ničesar ne spoštuje, cerkve ruši. Kaj naj storimo? Da tako stanje sprejmemo? Ali naj bi bili očitvidci in pomagači pri ubijanju lastnega naroda? Ali naj odobrimo krvava početja teh neljudi, teh zlikovcev, ki so se s silo, s prevaro in s pomočjo slepih zaveznikov dokopali do vsemo-gočne oblasti?

Mnoge neprespane noči so minile v razmišljanju in dogovarjanju. Vprašujemo zaveznike, pošiljamo delegacije. Kaj naj počnemo? Kje je naš Draža? Kaj je z njegovimi četniki? Koliko jih je in ali so zadostno oboroženi in opremljeni? Ali naj gremo, da se jim pridružimo? — Vse, samo sprejeti nasilno in varljivo titovstvo in verjeti komunistom — to ne!

Tako smo razmišljali v onih dneh polnih ugank in negotovosti. Na naše intervencije in poizvedovanja ni od nikoder odgovora, ne navodila, ne nasveta ali vsaj namiga.

Churchillov govor v parlamentu na dan miru nam je vlil malo upanja, ker se je videlo, da odnosi s Sovjeti niso povsem v redu; a Eisenhowerjega izjava, da se nikogar ne bo nasilno repatriiralo, je vsaj malo razbistrila naš mračen položaj. Bali smo se, da nas ne doleti ista usoda kot sovjetske vojne ujetnike, katere so, pred našimi očmi, nasilno naložili na ameriške vojne kamione in jih odložili v sovjetski coni.

Naša bojazen ni bila neosnovana. Mi smo bili neposredno na vrsti. Ob dveh ponoči, 19. junija 1945, je bil dan alarm: pripraviti se za pohod ob enajstih dopoldne.

V taborišču je nastala vznemirjenost. Kam?

Transport je bil razdeljen v dva dela, po 1500 vojakov vsak. Pošljemo delegacijo h komandantu 14. ameriške divizije. Medtem se ujetniki pripravljajo na pot. Oni, ki so se že preje odločili za vrnitev, so bili sicer že gotovi s prtljago, mi pa, ki smo sklenili, da se ne vrnemo, nismo niti imeli kaj prida prtljage. V mojem kovčku je bilo vsega nekaj knjig in besednjakov, pisem in slik, ki sem jih v teku let prejel od svojcev. Od oblačil sem imel eno belgijsko srajco ter par vojaških cokelj, ki mi jih je daroval eden od vračajočih se za usluge tolmačenja. Na sebi sem imel ameriško vojaško srajco, slučajno z označbo ameriškega kapetana — kako sem do nje prišel, niti ne vem več.

Izvršena je bila delitev na oba transporta po barakah, večinoma na prostovoljni osnovi. Organizacija DM* je v poslednjem trenutku dala navodilo, naj se njihovi ljudje javijo za drugi del transporta. V moji baraki ni bilo dovolj prostovoljcev za prvi, pa je starešina barake predložil dopolnitev po starosti. Tako sem se zaradi rojstnega datuma znašel med starejšimi in med onimi za prvi del transporta.

Naša delegacija je zaprosila da se vsakega ujetnika vpraša, ali se hoče vrniti domov ali ne. Komandant taborišča ni sprejel tega predloga. Nedvomno je imel navodila, da se nas „otrese“ in porine v angleško cono, odkoder so vkrcali ujetnike v Jugoslavijo. Opozorili smo komandanta na izjavo generala Eisenhowerja, da nihče ne bo nasilno vrnjen, na kar je odvrnil, da se to taborišče mora izprazniti, toda imeli bomo priložnost urediti to v angleški coni.

Tako smo se, z dokaj majhno vero v komandantovo besedo, vdali v usodo; obdali so nas s strojnicami, nas pognali na kamione in nas tako pod močno stražo prepeljali na železniško postajo Gmünden. Tu smo morali, vedno pod vojaško stražo, presedlati na vlak.

Zdaj sem šele ugotovil, v kakšni družbi sem. Videl sem ljudi, za katerih nacionalno doslednost in lojalnost bi bil vselej in brez pridržka položil roko na ogenj, kako mečejo stran kokarde in jih zamenjujejo s peterokrako rdečo zvezdo. Manj odločni oportunisti-„nevtralci“ ne nosijo ne eno ne drugo. Vsi so se odločili za vrnitev v Jugoslavijo.

Pogledam po ljudeh in se v trenutku znajdem popolnoma osamljenega. Obrnem se na nekega starejšega podpolkovnika, ki sem ga še od doma poznal in sva bila preko najinih žena celo v nekem daljnem sorodstvu. Odgovoril mi je: „Miodrag, jaz sem star. Emigracija je za vas mlajše.“

Osamljenemu se mi je pridružil samo konjenik Branko, imenovan „Čiča.“ Ko se je zdanilo, smo se znašli nekje na slepem tiru, brez lokomotive, brez spremljevalcev in brez navodil. Kje smo, ne ve nihče. Nekdo se je pošalil, da smo v ruski coni, nakar je nastala prava panika, celo med onimi, ki so pometali kokarde. Tu smo se zadržali nekaj ur. V bližnjem potoku smo se mogli celo umiti. Ves čas smo budno pazili, da se ne bi poja-

vil res kak „batjuška“ kot nadaljnje spremstvo. Nekaj od nas je bilo za tak primer pripravljenih za beg v bližnjo hosto. Modtem se je kot novi sprem-ljevalec pojavil ameriški podoficir, kar nam je malo pregnalo bojazen, da pademo v ruske roke.

Končno smo se znašli v angleški coni, na južni strani predora pod Vi-sokimi Turi, v čudovitem zdraviliškem kraju Mallnitz. Ukazali so nam iz-stopiti. Le kje je ono taborišče, kjer bi se mogli izjaviti za ali proti vračanju domov. Domov? Kakšna naivnost! Pa, ali bi res bilo potrebno nekoga vprašati hoče li domov po štirih letih obupnega ujetništva? Kaj naj bi bilo samo po sebi umevno? Le v našem neusmiljen primeru je bila odločitev bridka.

Šel sem na postajo, da poskusim sam kaj zvedeti, ker drugim nisem več zaupal. Pustil sem že omenjeni kovček v omarici št. 26 na postaji in se napotil k kmandantu postaje, ki je bil mlad angleški major. Tolmač je bil nek ameriški Jud, brez vojaškega čina. Ta me ni hotel spustiti do majorja, ali sem ga odločno odrinil. Majorju sem v svoji slabi angleščini rekel, da so med nami še taki, ki nočejo nazaj v Jugoslavijo.

„Kje so ti?“ vpraša major.

„Dovolite, da jih pokličem.“

„Ne, ne,“ reče major. „Kdor noče, bo to sam odločil.“

Tolmač se je tudi še čutil poklicanega, da doda: „Keine Propaganda!“

Hotel sem se nato vrniti k Branku, ali sem se naenkrat znašel obdan s stražo v zaprti postajni čakalnici.

Zaradi porušene proge je bilo tu prestopanje v kamione. Zaprt v ča-kalnici sem mogel opazovati, kako so zunaj odpeljali naše ljudi v kamione in to s tako naglico, kot da je v bližini vse v ognju. Tako je postaja po-stala skoro hipoma izpraznjena. Kar naenkrat pa se mi pridruži še 12 ujet-nikov, kar me je v moji osamljenosti malo ohrabilo. Vse nas so nato odvedli na prenočišče v malo taborišče blizu postaje. Tam je bilo nekaj barak. Major je naročil, da bo prišel spet ob 8 zjutraj in je odšel.

Bil je lep poletni večer. Okolica krasna, zrak čist in svež. Kraj res kot ustvarjen za počitek in užitek. Ali nam ni bilo ne do počitka, ne do česarkoli; druge skrbi smo imeli v glavi. Nestrpnost smo čakali na majorja.

Ta končno res pride z onim tolmačem, katerega je pozneje zamenjala neka Marija, tajnica komandanta. Začelo se je zasliševanje. Skušamo mu na dolgo in široko razložiti, zakaj nočejo v Jugoslavijo. Ali pa smo mu prav povedali? Ali je bilo pametno omenjati Draža Mihajloviča? Pa, ako smo mi Dražini ljudje, potem bi morali biti pri njemu, v Jugoslaviji — nam bi lahko rekel po svoji logiki.

Ali naj pobegnemo? Ali naj še čakamo na prihodnji transport? Moj so-mišljenik Branko mi je zdaj še posebno manjkal. Ostala družčina mi ni nu-dila preveč zaupanja, razen majorja Lazarja.

Zgodaj zjutraj so nas pognali na kamione. Rekli so nam, da nas po-šiljajo v štab divizije v Celovec. Ali ni to neka past? Nismo imeli časa, da

se med seboj kaj posvetujemo. V kamionu nas je bilo 13. Svoj kovček sem pustil pri Mariji. Vtepel sem si v glavo, da se vrnem semkaj kakorkoli že.

Štab angleške divizije v Celovcu je bil sredi mesta. Tu smo imeli priložnost videti elitne angleške oficirje. Bili smo z nami povsem korektni. Odvedli so nas k komandantu. Brigadir po činu, majhne postave, v kratkih hlačah in z zavihanimi rokavi, je vstal, ko smo vstopili. Govoril je francoščino, kar nam je omogočilo direkten razgovor, brez tolmača. Vse si je zapisal. Celo ime polkovnika Goorwina iz Hammelburga, ki smo ga označili kot angleškega oficirja za zvezo s 14. ameriško divizijo. S posebnim zanimanjem je vzel na znanje, ko smo mu omenili, da je naslednji transport naših zdaj verjetno v Mallnitzu in da večina teh noče v Jugoslavijo pod sedanjimi okolnostmi.

Ta sprejem nas je ohrabil. Izgledi so se nam zdeli boljши. Rečeno nam je bilo, da bodo one, ki se hočejo vrniti, prepeljali s kamioni do Jesenic. Kdor tega noče, bo odveden v celovško kasarno.

Kasarna — nova uganka. Spet je prišlo med nami do omahovanja. Končno se jih je 6 odločilo za kamione, a nas 7 za kasarno.

Kmalu smo se znašli v ogromni kasarni. Sonce je pripekalo. Na dvorišču ni bilo žive duše. Odvedli so nas v prizemni hodnik. Na moje prijetno presenečenje zagledam tam zdravnika dr. Nikolića, nekdanjega soujetnika iz Hammelburga, ki so ga pozneje poslali v nürenberško ujetniško taborišče. Tu je bil tudi polkovnik Štencelj, moj bivši učitelj z Višje vojaške šole. Kot generalštabni oficir in organizator mi je ta takoj dal nalog, da poizvem kaj je z drugim transportom.

Na postaji sem ugotovil, da je nedavno mimo šel skoro prazen vlak v Jugoslavijo. Pokazalo se je tudi, da so se gotove stvari odigrale v Mallnitzu pri prehodu iz ameriške v angleško cono. Dobra vest! Zdaj je treba nemudoma stopiti v zvezo z onimi našimi v Mallnitzu.

Na naše pritiskanje so Angleži pristali, da gresta dva v Mallnitz zaradi stika z našimi tam. Smela sva prisesti na kamion, ki je bil namenjen v to smer. Šofer je bil Nemeč, sedaj vojni ujetnik. Pred mrakom smo dospeli do križišča, kjer smo naleteli na kolono, ki je šla v Lienz. Midva sva morala dol s kamiona. Dalje sva šla peš, pa naju je kmalu zaustavila straža; iti v Mallnitz je prepovedano, ker da se tam nekaj važnega odigrava.

Stopila sva v bližnjo gostilno. Po čudnem naključju je bil ta gostilničar v prvi svetovni vojni v mojem Kraljevu kot okupator z avstrijsko vojsko. Spominjal se je celo Cvetkove pekarnice — mojega strica. Prijazno naju je sprejel in povabil tudi na večerjo, kar sva rada sprejela. Od njega sva zvedela, da je okrog tisoč naših oficirjev ostalo v Mallnitzu ter da so jih končno vrnili v ameriško cono. Brez posebnega dovoljenja se tja ne more. Ni nama ostalo drugega kot vzeti pot pod noge v smeri Beljaka. Nekje med potjo sva naletela na ogromno ujetniško taborišče za Nemce. Ograjeno je bilo samo z eno nizko žico. Stopila sva v razgovor z nekimi in izvedela, da so bili zajeti na umiku iz Jugoslavije. Nadaljevala sva pot proti Beljaku in

upala, da se naju bo kdo usmilil in vzel na kako vozilo. Neki pijani vojaki, ki so vozili sode, so naju vzeli na svoj kamion.

Že v mraku sva naletela na mali bivak. Nekdo je zaklical: „Glejte, jugoslovanski oficirji!“ Izkazalo se je, da so to bili slovenski četniki. Za naju je bilo to srečanje ganljivo, kajti to so bili prvi ljudje neposredno iz domovine. Slovence je razveselila novica, ko sva jim povedala, da je več kot tisoč naših oficirjev v Avstriji. Ljubeznivo so nama postregli z večerjo iz vojaškega kotla, kar nama je zelo dobro delo. Bili so to komaj napol'dorasli fantje, takorekoč še dečki, a ne vojaki. Vsi so bili zelo ljubeznivi in prijazni, ali prestrašeni. Paskušala sva jih ohrabriti, dasi sva bila tudi sama v črni negotovosti. Niso nama hoteli izdati imen svojih starešin. Pozneje sem zvedel, da so to bili Glušičevi četniki. Pokazali so nama pot do bližnjega hotela, kjer da je tudi nekaj naših. Tam sva res našla nekaj četniških oficirjev, s katerimi sva mogla izmenjati misli.

Bil sem brez sredstev in brez dokumentov, ujetnik na svobodi. No, zdaj nisem mogel niti nazaj do kolegov v celovški kasarni, niti do naših v Mallnitzu. Četniki so mi obljubili, da me bodo na nek način prepeljali v ameriško cono, naj le potrpi. Eden od njih mi je „posodil“ toliko denarja, da sem se šel obrit. (Milo za britje je takrat vsak moral prinesiti s seboj.)

Ko sem se vračal od brivca me je ujela huda ploha. Hipoma sem bil do kože premočen. Stopil sem v slaščičarno in naročil čaj s saharinom. V drugem kotu je sedela neka žena z deklico, menda hčerko. Srebal sem čaj in se nisem zmenil za nikogar. Kar je stopila k meni ona žena in me nagovorila. Mislila je, da sem madžarski oficir. Pravzaprav bi, sodeč po temu, kar sem imel na sebi, vsakdo mislil, da sem Amerikanec. No, ona je vedela, da je to angleška cona in da tu ni ameriških oficirjeve. Ne vem, ali sem se ji smilil — ali kaj. Kratkotomalo me je povabila na večerjo v hotel Pošta.

Vendar, sreča je opoteča. Namesto pri večerji in v prijetni družbi lepe dame, sem se znašel v angleški ječi. MP z rdečo kapo me je prestregel ravno pred vhodom v hotel. Legitimacija! Ničesar nisem imel pokazati. Torej, sumljiva oseba. Na kamion! Ona dama s hčerko spredaj, jaz pa zadaj. Bila je sobota, tega se dobro spomnim. Na neki „field station“ ob milštetskem jezeru pri špittalu ni bilo nikogar. Ona dama je mogla dokazati, da je zaposlena v bolnišnici. Njo je šofer tam odložil, mene pa je izročil straži v nekem ujetniškem taborišču.

Zeblo me je. Ameriška srajca se na meni še ni posušila. Straža je bila pri vhodu v velik konjski hlev, ki je služil zdaj za ujetnike. Gnali so me v zapor v drugem delu zgradbe. Ko so se vrata odprla, sem zagledal nekaj sto cesovcev. Osupel sem obstal in v črnem gnevu zavpil vojaku v moji slabi angleščini: „No, me no go. Shoot!“

Ta angleški vojak je bil dobrodušen. Da je bil kdo drugi, bi me bil s puškinim kopitom udaril in porinil skozi vrata med ono sodrgo. Ta je pa samo z rameni skomizgnil in me odgnal do podoficirja. Ta tudi ni vedel, kaj naj

bi z mano počel. Razumel je sicer, da nisem Nemec, nego da sem Jugoslovan, ali uganka s tem zanj tudi ni bila rešena. Ponudil mi je čaj. Sem zavrnil. Ponudil cigareto. Tudi zavrnil. Pokazal mi je na ležišče — gola vojaška postelja. Nisem se premaknil. Moja mera ponižanja je bila zvrhana. Ves obupan sem se naslonil na steber tega konjskega hleva in sam Bog ve, kako mi je bilo pri srcu ob tej uri.

Nenadno me nekdo lepo po srbsko nagovori: „Gospod kapetan, gospod kapetan!“ Ozrem se in vidim dva naša vojaka. „Prosim vas, ne delajte težav; oni se bodo nad nami maščevali.“ Ta dva naša vojaka sta bila zaposlena pri straži in sta skrbela za red v konjskem hlevu. Postlala sta mi lepo na sredi tega hleva in mi tudi postregla. Ta dva mlada četnika iz Bosne sta me sprejela kot da se jima je oče po dolgih letih vrnil iz vojne. Dolgo smo se pogovarjali. Pripovedovala sta mi o mukah in trpljenju pri umiku čez Bosno: tifus, lakota, zima, borbe s partizani in ustaši. Bala sta se, da ju ne doleti usoda četnikov Pavla Djurišića in domobrancev, ki so bili izročeni partizanom. Trudil sem se, da jih potolažim. Povedala sta mi še, da je v naslednji zgradbi zaprtih mnogo ustašev, a da so med nje pomotoma padli tudi neki naši. Prosila sta me, naj se za nje zavzamem.

Pozneje se je pojavil dežurni oficir z neko blondinko. Poskušal sem mu razložiti svoj primer. Rekel je, da pride komandant in me bo morda pustil na svobodo.

Šel sem do ustaškega taborišča. Preko žične ograje sem stopil v razgovor s poročnikom Zdravkovičem, četnikom iz Bosne, ki je nosil oficirsko karkardo. Pokazal mi je na Kulenovića in še nekega ustaškega ministra. Vedel je tudi, da je v drugem koncu hleva z esesovci zaprt general Rupnik. Takoj sem se napotil k njemu.

Srečanje z generalom Rupnikom

Nekoliko dalje od hleva, v skladišču, sta bili dve lepo postlani vojaški postelji. Ko sem vstopil, mi je general prišel naproti, me objel in poljubil. Z njim je bil še nek mlad oficir, v uniformi, ali brez znakov čina. Predstavil se mi je kot generalov zet. Ostal sem dolgo z njima v pogovoru. Generala je vsaka stvar zanimala, kajti bil je popolnoma brez vsake zveze z zunanjim svetom. Zapisoval je nekaj v svojo knjižico.

General Leon Rupnik je bil pri nas vojakih zelo poznana in pomembna osebnost. Žalost me je prevzela, ko sem ga pod sedanjimi okolnostmi opazoval in poslušal. Cenil je zelo generala Nedića in je v Sloveniji delal to, kar je delal Nedić v Srbiji. Slutil je, kaj ga čaka, ali vest mu je bila mirna in čista, to sem dobro opazil. Naročil mi je, naj obvestim generala Brašića o tem, v kakšnem položaju je in ako ga more rešiti odtod.

Rad bi bil še dolgo ostal z generalom Rupnikom v razgovoru, ali prišel me je klicat eden izmed onih dveh četnikov, češ da me angleški kapetan zahteva. Pa sem ga na žalost zamudil. Visokorasli kapetan, z malimi

brki, s paličico v roki je pred mojim nosom sedel v jeep in odrdral. Nova straža, nov poveljnik straže. Pristopila sta dva angleška vojaka z naperjenimi puškami. Naprej! Brez moči sem se vdal in s povešeno glavo krenil.

Ko sta to videla ona dva četnika, so jima solze stopile v oči. Kdo ve, kaj sta mislila. V tistih dneh puška ni bila samo za strah. Morda jih je bilo strah, kaj se bo z menoj zgodilo; morda pa tudi, kaj še nje čaka. Nemo sta mi mahala z rokami v pozdrav in slovo.

Spet se je vlila ploha. Čez nekaj časa smo dospeli do neke sive zgradbe, z mrežo na malih oknih. Vojaka sta odrinila težka vrata in mi pokazala ležišče. Za njima je ključavnica na vratih zaškripala in znašel sem se sam. Zidovi so bili debeli, tudi če bi tulil kot volk, me nikdo ne bi slišal. Razjokal sem se kot otrok. Znašel sem se v pravi ječi, kot kak zločinec in razbojnik.

Skozi okence zagledam neke Madžare. Ali, kako naj bi se z njimi sporazumel? Niti me ne slišijo, niti bi me ne razumeli.

Čas je tekel strahovito počasi. V glavi se mi je vrtel film cele moje preteklosti in se mi je zdelo, kot da se zdaj vse bliža svojemu žalostnemu koncu. V sebi sem zmerjal ono švabico in njeno povabilo na večerjo; še bolj pa svojo lastno lahkomišljenost, ki me je spravila sem. Res sem se čutil kakor v grobu.

Popoldne zaslišim na hodniku udarce vojaškega koraka. Kot da je odnekod posvetil žarek upanja.

V ječo je vstopil angleški MP, z rdečo kapo, v spremstvu tolmača. Šlo se je za biti ali ne biti. Moja rešitev je bila kos papirja: „bankovec“ petih lagerskih mark iz ujetniškega taborišča v Hammelburgu. S tem „bankovcem“ sem nesporno dokazal da sem bivši jugoslovanski ujetnik iz tega vojnega taborišča. Izpustili so me na svobodo. Oni „bankovec“ še danes hranim.

Nato so me še povabili v jedilnico in mi lepo postregli. Pojavil se je tudi včerajšnji dežurni oficir, zdaj kar prijazen in se je spustil z menoj v pogovor. Potem me je posadil v svoj jeep, me odpeljal v občinsko pisarno in tam poskrbel, da mi izdajo živilsko karto. Naročil mi je še, naj se v petek javim kapetanu Makensenu.

Nisem čakal petka, kar takoj sem šel poiskat kapetana Makensena, ki mi je dal pismeno potrdilo, da smem nazaj v Pongau, kjer so v ameriški coni ostali moji sotrpini iz Hammelburga, ki niso hoteli v Titovino.

Ali, Pongau, to je drugo črno poglavje in posebna postaja našega križnega pota.

M. Krsmanović

POPRAVEK

V pesmi „Janko Štrbencu za 60-letni rojstni dan“, ki je bila objavljena v Vestniku števil. 7-9/1976, na str. 143, je tiskarski škrat v drugi vrstici prve kitice ponovil prvo vrstico. Pravilno bi se morala druga vrstica glasiti: „O klaverni starosti ni govoriti.“

Brali smo:

„Klic Triglava“ objavlja poročila iz domovine:

ZVEZA KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE (3)

ČRNA GORA

V Črni gori vlada najbrutalnejša oblastnost partijskih celic. Dežela je uboga in je mnogo trpela med državljansko vojno. Glavno mesto Podgorica, zdaj Titograd, je bilo popolnoma porušeno, toda je že skoraj celo na novo pozidano. V Črni gori je bilo celotno prebivalstvo udeleženo v državljanski vojni, ko je prišlo do končne delitve in do delnega iztrebljenja. Veliko Črnogorcev se je pridružilo komunističnemu režimu in je v upravi ter zlasti v vojski zavzelo najbolj važna mesta. Tri četrtine današnjih generalov so Črnogorci in cela vrsta nastavljenecv v obrambnem ministrstvu. Tudi tri četrtine višjih oficirjev so Črnogorci in dve tretjini nižjih. Najmanj ena tretjina uradnikov komunističnega aparata v centrali pa so Črnogorci. Močno so zastopani v tajni policiji Udbe v centrali in zelo močno so zastopani v tajni policiji vsake republike; vodstvo tajne policije je v njihovih rokah. Te navedbe niso pretirane; lahko rečemo, da te navedbe le približno odgovarjajo dejstvom. Zato je tudi razumljivo, zakaj vlada v celi Jugoslaviji od Maribora do Djevdjelije silen odpor do Črnogorcev. Prevlast imajo Črnogorci tudi pri carini, pri policiji za potne liste in v obmejni policiji. V celi Jugoslavji se nahajajo na čelu partijskih celic ali komitejev in kot neverjetno servilne sluge režima, so celo v partijskih krogih osovraženi; o njih krožijo najneverjetnejše in najstrašnejše vesti.

Vsa ta ogromna masa lizunskih partijskih hlapcev se baha, da je bila s komunistično partijo ozko povezana že pred vojno, prav gotovo pa med vojno. Če gre takšen komunist na obisk v Črno goro, potem stori to, le s partijsko knjižico v roki, kajti doma ni drugače varen, ker je najbrže popreje sodeloval z okupatorjem. Črnogorci so se masovno infiltrirali v srbska in bosanska mesta, pa tudi v Slovenijo in Makedonijo so že prodrli. Toda povsod se nahajajo v neproduktivnih službah komunističnega režima kot tajni policisti, denuncijanti, notorični korupcionisti in potepuhi, ki se sončijo pod protekcijo partije in tvorijo strukturo partije. Mnogi od njih sploh ne morejo v Črno goro nazaj, ker bi tam postali takoj žrtev krvne osvete. Izven Črne gore držijo solidarno skupaj: povsod kjer se nič ne dela, a dobro zasluži, skrbijo za to, da dobe službo Črnogorci. Vsi gredo študirat in zahtevajo štipendije, vsi zahtevajo pokojnino iz najneverjetnejših razlogov. So takoj pripravljeni udeležiti se izropanja in konfiskacije stanovanj ali pa, kadar gre za mučenje, pri policiji. Oni so merodajni za lizunski ton in obnašanje napram partijskim funkcionarjem od tajnika celice navzgor. Opljuvajo tistega, ki je bil izključen iz stranke in harangirajo množico na

linčanje. V posameznih republikah živijo v skupinah, na čelu vedno kakšen oficir ali tajni policist Udbe; a priori se čutijo poklicane, da povsod komandirajo, špijonirajo in kontrolirajo. V gospodarstvu jih ne najdete; delavski poklic, poklic predelavca, mojstra, tehnika, knjigovodje, to so od njihove strani zaničevani poklici. Njih pritegne samo politična oblast in posebno tam, kjer se da z uniformo še poudarka tej njihovi vsemoči.

V Črni gori sami vlada oblastnost in samovolja partijskih celic. Sodišča nimajo nikake besede, vse odpravijo in uredijo partijske celice. Vsi nosijo pištole in ne mine teden, da se ne strelja. To mentaliteto so prinesli tudi v Beograd in jo vsiljujejo drugim. Tako je bil v Beogradu v neki kavarni na Slaviji ustreljen Črnogorec, brat poslanika Danila Lekića, tudi znan Don Juan, ker je zapeljal sestro Črnogorca, ki je streljal. Zadeva je prišla pred sodišče, toda Črnogorci so dosegli, da je bila zadeva potlačena, češ da gre za običaje, za katere je treba časa, da izginejo.

Kakšne uprave v Črni gori ni. Tam „delajo“ tisti, ki so za kazni bili premeščeni iz Zagreba ali iz Beograda! Črnogorci preplavljajo urade svoje republike s prošnjami in pritožbami. Vabilu sodišča se Črnogorec osebno ne odzove, kajti pri sodiču se vse uredi potom posredovanja partije. V Srbiji in v Vojvodini je 45% sodnikov Črnogorcev in sicer brez šol, mogoče da ima eden ali drugi en ali dva razreda gimnazije. Gospodarski položaj v Črni gori je obupen. Obnova se ni mogla izvršiti, ker nimajo Črnogorci zato nikakega smisla in se vsak do zadnjega kmeta bavi s samo politiko. Samo majhen del je, ki se je posvetil tehnični izobrazbi in se je odrekel svojemu Črnogorstvu, kakor hitro se je nastanil v Srbiji ali Sloveniji in se tam asimiliriral. Sigurno je, da to niso partiji.

Neomejeni gospodar Črne gore je bil Blaž Jovanović, katerega so zaradi njegovih strašnih zločinov, izvršenih med vojno izključili iz stranke. Izgubil je vse naslove in je služil kot konjač. Ta pridevek mu je še ostal, samo izven Črne gore, kajti tam v Črni gori se dobi za to večletno ječo. Njegov alter ego je bil Filip Rajković, nekdanji pomočnik Rankovića, ki so ga zaradi nesposobnosti poslali nazaj v Črno goro, kjer naj bi bil protitež proti anarhiji Jovanovića in njegovih satrapov. Mnogo Črnogorcev je imelo neugodnosti, ker so bili pristaši Kominforma, kar pa niso bili iz ideoloških razlogov, temveč iz čistega koristoljubja, ker so upali, da bodo vsi drugi pobiti in bodo oni prišli na njihova mesta. Mnogo jih je imelo neugodnosti tudi zaradi Djilasa.

Še nekaj značilnega za Črno goro: Blažo Jovanović je nosil ne preveč civilizirane brke in mnogi Črnogorci so iz lizunstva nosili takšne brke, da so tako še na zunaj pokazali svojo vdanost despotu. Jovanovićev tip brk se je imenoval „črnogorski“. Toda nekega dne si je Jovanović obril brke in vsi Črnogorci so si preko noči obrili brke; to ni šala, to je gola resnica.

V Črni gori vlada strašen teror in sovraštvo najnižje vrste. Vsega tega se sicer ne more pripisovati stranki, vendar pa je deloma v zvezi s posebnimi lastnostmi prebivalstva, ki ne kaže kakšnega posebnega nagnjenja

za redno delo, koder je posebno v zadnji vojni ubijanje, krvna osveta in ropanje vodilo do degeneracije. Prevladuje brezobzirnost, primitivizem in lizunstvo, poleg tega pa ambicioznost brez vsake sposobnosti. Zato partijski centrali še do danes ni uspelo vzpostaviti v Črni gori redno upravo. Dokaz za to je tudi okolnost, da so bile za nekaj časa okrožja ukinjena, ker očitno niso bila potrebna. Eno pa je gotovo: v primeru kakšnih dogodkov v Jugoslaviji bo prišlo v Črni gori do klanja; preživeli se pa bodo zopet kot kompletna masa stavili na uslugo novemu režimu. V ostalih republikah pa bodo Črnogorci kot personifikacija diktature prve žrtve.

HRVATSKA

Republika Hrvatska obstaja iz treh delov: iz ožje Hrvatske, iz Dalmacije in Slavonije. Dalmacija ima svoj pokrajinski odbor partije s sedežem v Splitu. Tudi tukaj so partijske celice vsemogočne. Dalmatinci so osvojeni v Hrvatski, enako kot Črnogorci v Srbiji zaradi istih okolnosti. Vsa ministrstva so zasedena od Dalmatincev in 90% Udbe je v njihovih rokah. Zagreb je preplavljen z njimi. Sicer so Dalmatinci jugoslovansko orientirani in je tam manj partijskih in narodnih šovinistov. V Liki so simpatizerji ustašev, kot tudi v krajih kjer je mnogo pokolov.

Tretji del Hrvatske je Slavonija z Osijekom in Brdom kot središči. V Osijeku so še simpatizerji ustašev in tukaj je bil tudi center ustaške gverile, imenovane „Križarji.“ Gospodarski in politični položaj v Hrvatski je težak. Katoliška cerkev se drži hrabro in ne popusti. Razburjenje okoli Stepinca (zagrebški nadškof, kasneje kardinal), ki ni bil kriv, je bilo samo zaradi tega, da se ga osebno zlomi. Stepinac ni imel opravka s pokoli, le mnogi njegovi duhovniki so bili udeleženi pri teh pokolih. Toda mora se upoštevati današnje stanje in nima smisla, da se nekoga dolži nečesa, kar ni mogel preprečiti. Težko pa je dati o njem objektivno sodbo.

Obubožanje vasi je v Hrvatski ravno tako strašno kot v Srbiji! Narod stoka pod davki. Dalmacija je bila skozi stoletja navajena na siromaštvo in zaradi tega je prebivalstvo iskalo službo pri orožnikih; tudi danes je tako. Ključna postojanka pa je Zagreb. Tukaj je bila že od nekdaj močna komunistična organizacija in tu je Tito začel svojo kariero. V centralnem komiteju hrvatske komunistične partije je položaj sličen onemu v Srbiji. V letu 1941 je centralni komite zelo trpel. Znani terorist Rade Konar je takrat izgubil življenje. Centralni komite je soglasno poklical na njegovo mesto Andrijo Hebranga. Priprave za vstajo so se tako zavlekle, da je zaupnik Kominterne skupaj z zaupnikom sovjetske informativne službe, ki je skupno delovala s centralnim komitejem jugoslovanske komunistične partije (ta je imel v Zagrebu svojega zastopnika, nekega Srebrnjaka) sklical sejo centralnega komiteja hrvatske komunistične partije: tu je padla odločitev za začetek vstaje. Razen tega je bila v imenu Kominterne odobrena izvolitev Hebranga, kar je bilo po statutih predpisano in

poleg tega je bilo potrebno, da je tudi Tito s tem zadovoljen, kakor tudi centralni komitet jugoslovanske komunistične partije. Toda Tita niso obvestili. Tako se je začelo sovražstvo med Titom in Hebrangom. Tito se je zelo ustrašil zaradi tega vmešavanja Kominterne, saj tega do takrat še ni bilo. Hebrang je pred vojno prišel iz zapora, je padel ustašem v roke in je prišel v koncentracijsko taborišče. Tito je komaj čakal, da se ga znebi, toda Kominternina je zahtevala, da se ga spravi iz koncentracijskega taborišča, kar se je izvršilo potom izmenjave. Po vojni je Hebrang prišel v nasprotstvo s Titom, ko je kritiziral kot norost petletni plan in vztrajal na tem, da se naj najprej obnovi vas in ustvari lahko industrija in nacionalizacija v industriji izvrši previdno. Istega mnenja je bil Sreten Zujević. Tito je Hebranga kompromitiral, ko mu je podtaknil nekake falzifikate, iz katerih je bilo razvidno, da je bil agent Gestapa in ustašev. Aretirali so ga še pred resolucijo Informbiroja. Ker je Informbiro interveniral za njega kot tekmeča Titu, je Tito še Hebrangu podtaknil, da je sovjetski agent. Hebranga so brez sodne obravnave na zverinski način ubili in mu toliko vsega tega očitali, da je že zaradi tega bilo nemogoče vse to verjeti. Že popreje so ga kaznovali pred partijskim forumom, ker je baje hotel napraviti samomor (pri čemer je izgubil eno oko), ko ga je aretirala ustaška policija. Očitali so mu, da tega ne bi smel storiti in so ga obsodili kot figarja. Vsi njegovi pristaši v Hrvatski so bili ubiti, med temi mnogo Srbov in Ličanov. V centralnem komiteju Hrvaške je bila tudi močna skupina, kateri so pripadali Anka Berus, Božidar Maslarić, Karl Mrazović; to so ljudje, ki so bili pripadniki Kominterne. Obstajala je tudi mlada skupina iz Reke, katero je vodil Duminić. Ta je skušal razbiti stranko pri volitvah kot predsednik volilne komisije v Hrvatski, ko je pristal na to, da se lahko postavi več kandidatov za eno poslaniško mesto. To bi pripeljalo do tega, da bi odpadla cela vrsta komunističnih bonceev. Očitali so mu tudi, da je bil z Djilasom v zvezi, kar pa ni bilo dokazano. Duminića niso fizično likvidirali, toda politično so ga. Dalmatinski člani centralnega komiteja so v težkem sprou z vsemi in so najbrutalnejši. Tako je vodstvo centralnega komiteja prepuščeno eni sami osebi, ki ima samo to kvalifikacijo, da je osebni prijatelj Tita. Dr. Vlado Bakarić, sin preiskovalnega sodnika v Titovem procesu pred vojno. Oblast si delijo nadaljnji osebni prijatelji Tita: sekretar Zvonko Brkić in Jakov Blažević.

Uprava je v Hrvatski slaba, posebno v Dalmaciji. V Slavoniji in v centralni Hrvatski so nešolani tipi iz Dalmacije uničili še to, kar je bilo dobrega. V Hrvatski se nič manj ne aretira kot v Srbiji. Korupcija je strašna in obdavčenje še hujše kot v Srbiji. Edina industrija, ki je kaj vredna je v Zagrebu. Brezposelnost je še večja kot v Srbiji. Toda uprava mest je na boljšem nivoju kot v Srbiji. Pomanjkanje stanovanj je veliko, in kar zadeva nasilne metode hrvatskih komunistov v vaseh, nimajo konkurence v Jugoslaviji. Stara generacija še vedno sovraži Srbe in ima velik uspeh s parolo, da se vsi davki stekajo v Beogradu. Zelo jugoslovansko pa

je orientiran Gorski Kotar, potem Reka, Sušak in cela Istra. In v Istri imajo isti paradoks kot v Bosni: iz vseh republik se naseljujejo tam ljudje, predvsem takšni, ki so se umaknili iz drugih republik pred terorjem lokalnih komunistov in si poiskali varnejše zavetje.

BOSNA IN HERCEGOVINA

Ta republika je v Titovi Jugoslaviji doživela največji napredek, ker so tu postavili največ industrije, gradijo največ stanovanj in je bilo vse, kar je bilo porušeno med vojsko, obnovljeno. Ta republika je, poleg Istre, najbolj jugoslovansko orientirana, ker se je tu zbralo veliko tehnične inteligence iz cele Jugoslavije, posebno iz Slovenije in celo iz Makedonije. Ker so tehnična podjetja več ali manj pod kontrolo Beograda, se tako nahaja tehnična inteligenca izven neposrednega prijema lokalnih partijskih boncev. Mnogo mest in krajev ni več spoznati, v prvi vrsti zaradi tega, ker je bilo zgrajeno mnogo tovarn in novih hiš. Je tudi mnogo avtomobilov. Kraji, ki pred vojno niso poznali avtomobila, niti kakšnega izvoščka, imajo danes več kot 20 limuzin. V njih se prevažajo po slabem cestnem tlaku tajniki občin in okrožnega komiteja, predsedniki ljudskih odborov, potem ravnatelji tovarn, jasno tudi tajna policija in pa oficirji garnizije. Toda medtem ko so mestom bližnje vasi zaradi novograjenj mnogo pridobile, ker je prebivalstvo našlo delo v tovarnah, so oddaljene vasi ostale v bedi. Od ver so se najbolj odrezali muslimani, kajti Reis-ul-Uleme, verski poglavarji muslimanov, so se takoj solidarizirali z vlado v Beogradu, so dobili takoj tudi apanaže in avtomobile. Katoliška cerkev, še manj pravoslavna, sta v nemilosti. Uprava je tudi v Bosni slaba, toda boljša kot v Srbiji ali Črni gori in v Makedoniji. Sodstvo je pod terorjem stranke.

Bosanski centralni komite je pisana družba. Komunisti v Hercegovini so zelo disciplinirani, so mnogo doprinesli k industrializaciji Hercegovine, kajti zidalo in investiralo se je mnogo. Navzlic samovolji lokalnih boncev dobite tukaj vtis, da so si ljudje za silo znali pomagati priti iz mizerije. Sodstvo je na psu, vse urejajo partijske celice po svojih interesih. Bosanski člani centralnega komiteja se delijo na več skupin. Ena je takozvana stara komunistična mladina-staroskojevci, ki so leta 1942 pri partizanih pobili vso inteligenco, ker je bila osumljena buržujstva. Merodajni pri tej skupini so bili falirani študentje Cvijetin Mijatović, potem šefket Maglajlić in Basaga Mančić, ki vedno nastopajo proti inteligenci. V imenu centralnega komiteja so poveljevali v Bosni Djura Pucar in Avdo Humo, brat od Hamza Humo. Avdo je poročen s hčerko bivšega kraljevega zunanjega ministra Ninčiča, ki je bila dalj časa Titova tajnica. Centrala v Beogradu je dodelila bosanskim pašam še Rata Dugonjica in Todora Vujasinovića. Da se jih odstrani iz Beograda, so jima v Beogradu naprtili afere in sicer prvemu nemoralne zadeve, drugemu pa partijsko kazen, ker mu je sin pobegnil v inozemstvo v Pariz, kamor ga hodi obiskovat mati. Vujasinović zaradi

tega ni bil več izvoljen v centralni komite jugoslovanske komunistične partije. Ko sta oba prišla v Sarajevo, sta hotela dvigniti svoj ugled. S pomočjo tajne policije sta že po enomesečnem trudu ugotovila, da imajo tovariši v Bosni na svoji oskrbi številne ljubice in da zganjajo po luksuznih vilah orgije. Podvzela sta čistke in številni grešniki so bili premeščeni v provinco. Cvijetin Mijatović in Djura Pucar pa sta bila prisiljena skleniti premirje z obema iz Beograda v upanju, da bosta oba rovarja kmalu odšla v Beograd. Vujasinoviću se je posrečilo, da se je vrnil v Beograd, toda Rato Dugonjić je ostal v Sarajevu. Vsak partijski bonec hoče namreč sedeti v Beogradu, kjer se nahajajo glavna korita kot izvor za vse ugodnosti v korist partijskih bonecev. Vendar pa Vujasinović ni bil več na visokih mestih, čeravno je bil popreje na višjem položaju kot član centralne vlade in kot prometni minister. Niso mu odpustili, da je sin pobegnil na Zapad.

Pripomniti bi bilo, da so investicije v Bosni vse iz zveznega proračuna. Če tega ne bi bilo, bi položaj v Bosni bil mnogo slabši kot v republikah Srbija, Makedonija in Črna gora. Nekaj je pozitivnega v Bosni. Jugoslovanstvo je tam stoodstotno kot edini modus vivendi, kot trdno prepričanje prebivalstva. Mnogo ran je še zaradi strašnih pokolov med vojno. Stara generacija tega ne more lahko pozabiti, toda mladina smatra nekdanje sovraštvo za smešno.

V SPOMIN

Spominska proslava za generala Rupnika in dr. Hacina

V nedeljo, 5. septembra je bila v Slovenski hiši, ob veliki udeležbi rojakov (tudi mladine, ki je imela ta dan svoj mladinski sestanek), lepa spominska proslava za generala Leona Rupnika in upravnika ljubljanske policije dr. Lovra Hacina, ki so ju umorili kmunisti pred tridesetimi leti — dne 4. septembra 1946.

V cerkvi Marije Pomagaj je daroval sv. mašo zadušnico za obe žrtvi komunizma msgr. Anton Orehar, ki je v svojem govoru po evangeliju posebej naglasil potrebo čuta odgovornosti, ki sta ga v polni meri imela oba pokojnika, za katera se danes daruje sv. maša. Ta čut odgovornosti je potreben nam vsem pri delu, govorjenju in pisanju. Naj nas ne razdvajajo malenkostne stvari. Posebno starejši naj čutijo odgovornost, da mladini pravilno razložijo pretekle dogodke, vzroke našega boja in odhoda v tujino, in da tudi pravilno prikažejo osebnosti iz takratnega težkega boja zoper komuniste.

Pri darovanju so nesli darove na oltar starešini Tabora in Vestnika ter zastopnik mladine. Pri maši je bilo ljudsko petje.

Po maši je množica rojakov popolnoma napolnila obširno dvorišče z namenom, da prisostvuje komemoraciji pred spomenikom junakov.

Po znamenju s trobento, ki ga je dal mladi trobentač Čop, sta zastopnika Tabora in Vestnika položila venec pred spomenik. Fantovski pevski zbor je vso svečanost spremljal s slovenskimi pesmimi — žalostinkami. Prof. Stanko Jerebič je prebral za to priložnost zbrane značilne odlomke slovenskih pisateljev. Slavnostni govornik je bil predsednik Zedinjene Slovenije g. Marjan Loboda, ki je lepo orisal lik obeh žrtev komunizma. Poudaril je njun velik čut odgovornosti in njuno neomajno zvestobo pravim načelom in slovenskemu narodu. Govornik je posebej naglasil, da nas mora spomin na njuno nasilno smrt vse združiti, da bomo mogli uspešno nadaljevati boj proti komunizmu, ki še ni končan in da bomo tako mladini dali zgled edinosti in enotnosti, ki sta nam tako silno potrebni.

S pesmijo „Oče, mati“, ki so jo krepko zapeli vsi navzči, je bila zaključena ta pietetna spominska proslava.

✠ *Gospa Antonija Natlačénova*

V Toronto (Kanada) je 28. junija 1976 umrla gospa Antonija Natlačénova, vdova po pokojnem slovenskem banu dr. Marku Natlačénu. Mislimo, da je prav, da se te gospe spomni tudi naš protikomunistični list, kajti imenovana je bila silno delovna žena, znana po svojem preprostem nastopu, svoji dobrotljivosti in odločni protikomunistični usmerjenosti. Strašen udarec je doživela, ko so ji komunisti umorili moža, ki je bil vodja protikomunističnega odpora v Sloveniji do svoje smrti. Tedaj se je pokazala njena globoka krščanska zavest. Ko je zvedela, da nameravajo Italijani zaradi umora dr. Natlačéna ustreliti 25 talcev, je prosila in rotila predstavnika italijanske civilne oblasti Emilija Graziolija, naj nikar ne strelja talcev zaradi tega umora. Italijan seveda tej prošnji ni ustregel. Kljub temu težkemu udarcu je pokojnica pozorno spremljala dogodke v domovini in moralno podpirala protikomunistični boj.

Naj počiva v miru!

✠ *Gospa Frančiška Gaser*

Pri izredno velikem razvoju in dvigu krščanske zavesti in društvenega življenja na Slovenskem imajo veliko zaslugo tudi slovenske žene, bodisi, da so same posegale v to javno življenje, bodisi, da so bile krepka opora svojim možem in modre svetovalke svojim sinovom in hčerkam.

Ena izmed takih krepkih pobudnic za javno delo je bila gospa Fran-

čiška Gaser rojena Rogač, ki je 29. julija umrla v Argentini. Že kot dekle se je pridno udeleževala v raznih društvih. Ko se je poročila z znanim delavskim voditeljem Albinom Gaserjem iz Jesenic, je spoznala težo boja zoper nasilni komunizem in bila možu v veliko oporo pri njegovem ogromnem delu. Po končani vojni je skupaj s svojo družino odšla na begunsko pot na Koroško in pozneje v Argentino, kjer ji je leta 1950 umrl mož.

Dobri, delovni in značajni ženi naj dobri Bog nakloni večni mir in pokoj!

✠ **Duhovnik Franc Glavač**

Dne 9. septembra 1976 je umrl v zavetišču „Hiša božje previdnosti“ v Claypole pri Buenos Airesu duhovnik Franc Glavač.

Pokojni je bil rojen 30. avgusta 1913 v Beltincih v Prekmurju. Bogoslovje je končal v Ljubljani in v duhovnika je bil posvečen leta 1938. Med komunistično revolucijo se je pokazal kot odločen protikomunist in organizator odpora proti komunizmu. Organiziral je Slovensko narodno gibanje, kateremu se je pridružil tudi inž. Fanouš Emer, ena izmed prvih žrtev komunističnega nasilja. Pomagal je s svojimi sodelavci štajerskemu bataljonu, napisal številne članke, obiskoval slovenske kraje in povezoval ljudi za boj proti komunizmu.

Po letih begunstva v Italiji je odpotoval v Argentino, kjer je postal župnik v župniji Perpetuo Socorro, kjer je zgradil velike moderne šolske prostore za ljudsko in srednjo šolo. Udeleževal se je tudi publicistično s članki, v katerih je razkrinkaval nove komunistične metode in zlasti poskuse infiltracije v katoliške vrste. Zadnja leta se zaradi bolezni ni mogel več mnogo udeleževati niti v svojem poklicnem niti v slovenskem javnem življenju. Umrl je za pljučnico in bil ob veliki udeležbi ljudi pokopan na pokopališču v Ezpeleti pri Buenos Airesu.

Bog mu bodi milostljiv sodnik in dobri plačnik!

Ivanu Kopaču v spomin

V prejšnjem Vestniku je bila omenjena prezgodnja smrt velikega idealista Ivana Kopača. Tistemu lepemu poročilu želim — kot pokojnikov bratranec in rojak — dodati nekaj osebnih spominov nanj.

S pokojnim Ivanom sva preživela skupaj v Moravčah mlada leta. Zato sem ga poznal prav dobro. Že v ljudski šoli se je pokazala njegova nadarjenost in sposobnost. Spominjam se njegovega prvega nastopa v šoli. Na neki šolski proslavi je deklamiral pesem „Slovenec sem, tako je mati dajala.“ Deklamiral je tako odlično, da so mu čestitali vsi učitelji. In ko je zapustil šolo, je ostal odru in sploh javnemu nastopanju zvest vse življenje.

Ko je prišel prvič kot duhovnik na svoj dom v Moravče novomašnik Novak France (sedaj župnik in prelat v Ituzaingo v Argentini), so določili Ivana, da ga je pozdravil v imenu vasi, kar je bila vsekakor velika čast za mladega fanta.

Svoje odrske sposobnosti je pokazal Ivan zlasti v Prosvetnem domu v Moravčah. Tedanji moravški kaplan g. Jože Ferkulj je dobro poznal Ivanove sposobnosti in ga je pritegnil v moravško igralsko družino, kjer je nato Ivan stalno nastopal. G. Ferkulj ga je tudi pripravljajal za vodstvo igralske družine in ga je zato poslal v Ljubljano na tečaj za igranje in šminkanje.

Toda Ivan ni ostal samo pri igranju. Krepko je tudi zagrabil za delo pri fantovskem odseku. Izvoljen je tudi bil v širši odbor za postavitve novega prosvetnega doma, ki bi nosil ime „Krekov dom.“

Že zgodaj pa je bil Ivan pritegnjen tudi k političnemu delu, za katerega je pokazal prav posebno veselje in sposobnost. Ko je bil v zimski dobi med letoma 1938 in 1939 v Ljubljani mladinski politični tečaj, ki ga je organiziralo vodstvo SLS, sva se Ivan in jaz udeležila tistega tečaja, ki je bil za nas podeželske fante prava politična visoka šola. Ivan je še v Argentini večkrat dejal, da je bil tisti tečaj nekaj izredno koristnega za fante. O najvažnejših političnih vprašanjih so nam na tečaju govorili med drugimi: dr. Kulovec, ban dr. Natlačén, Matej Tomazin, Miloš Stare, Rudolf Smersu, Slavko Češnovar, Milan Finec in drugi. Teh tečajev je bilo v Ljubljani in na podeželju mnogo in se jih je v tisti dobi udeležilo nad tisoč fantov, ki so bili pozneje jedro Vaških straž in Slovenskega domobranstva.

Ko so Nemci zasedli Moravče, so kmalu spoznali, da je Ivan tisti, ki ima pri ljudeh velik ugled, ki pa noče igrati na nemške strune. Ivan je zvedel, da ga nameravajo odpeljati. Pravočasno je odšel v Ljubljano, kjer je zopet pokazal izredno delavnost. Fortunat Majdič in France Malovrh sta Ivana pritegnila v Slovensko legijo. Bil je kurir za najbolj zaupne vojaške in politične naloge.

Koliko dela pa je opravil v Argentini, to dobro ve vsa slovenska skupnost. Zlasti se je žrtvoval za Pristavo, ki bo ostala njegov trajen spomenik.

Dragi Ivan, Bog naj Te bogato poplača za vse, kar si dobrega storil nam in vsemu slovenskemu narodu!

Tvoj bratranec Jože Javoršek

Ivan Gorišek in Alojzij Oblak – umrla

Ko je bila ta številka Vestnika že v tisku, smo zvedeli za smrt dveh delovnih in odločnih protikomunistov: Ivana Goriška in Alojzija Oblaka. Naj počivajta v miru!

Buenos Aires, julij 1976

Uredništvu „Vestnika“

Spoštovani!

Zastopnik Zedinjene Slovenije in vseh slovenskih Domov v Argentini, združeni v Medorganizacijskem svetu se po sklepu rednega zasedanja z dne 21. maja 1976 obračamo na vse slovenske ustanove, uredništva in lastništva našega tiska v naslednjem:

1) Ugotavljamo veliko požrtvovalnost in zavzetost pri izdajanju naših publikacij, kar je brez dvoma združeno z velikimi žrtvami. Zavedamo se, da je tisk naša najmočnejša opora in najodločilnejše sredstvo pri ohranjanju naše ideološke emigracije v zdravem razvoju in rasti. Vsem za vse opravljeno delo naše priznanje in hvaležnost, kakor tudi našo podporo in razumevanje v naprej!

2) Želimo, da bi naš tisk še dolgo ostal naša medsebojna vez. Zavedamo se, da mu groze težave gmotnega značaja, pa tudi vedno ožji krog sposobnih sodelavcev. Zato vabimo vse izdajatelje različnih publikacij, da z dobro voljo in ljubeznijo do naše tiskane besede vztrajno iščejo način, kako vse sposobne in razpoložljive sile najbolj smotrno uporabiti in kako tudi bralcem olajšati vzdrževanje našega tiska. Ker nam gre res za ohranitev svobodnega slovenskega tiska, se bomo znali med seboj pogovoriti, dokler je še čas.

3) V želji, da bi naš tisk res uspeval in dosegal svoje poslanstvo, si kot demokratično izvoljeni zastopniki Vaših bralcev dovoljujemo povedati svoje mnenje tudi v naslednjem:

a) Želeli bi več načelno jasnih sestavkov o poslanstvu naše protikomunistične emigracije, kakor tudi pogostejše osvetlitve problemov naše izseljenjske stvarnosti, kot vprašanje narodne zavednosti, pridobivanja in ohranjanja naše mladine v naši organizirani skupnosti, naše šole, naše organizacije, naš odnos do sveta, ki nas obdaja, naš odnos do drugih slovenskih skupin po svetu, do našega zamejstva, domovine, itd.

b) Želeli bi še več dokumentiranega zgodovinskega gradiva o našem odporu proti komunizmu, kakor tudi stvarno pisanih kritik komunističnih publikacij o dogodkih med revolucijo. Obžalujemo razne ponatise iz komunističnih virov brez stvarnega komentarja in kritike, kar lahko zlasti mlajše bralce zavede v nepravilne razlage.

c) Ni prav, da se včasih in v nekaterih listih objavljajo prispevki, ki po svojem neprimernem in žaljivem tonu nikomur ne koristijo, pri naših sovražnikih pa vzbujajo posmeh. V svobodnem slovenskem tisku ne bi smelo biti prostora za cinično in žaljivo pisanje o Cerkvi in njenih predstavnikih ali podvigih, o naših ustanovah, javnih delavcih, o našem odporu proti komunizmu. To nikakor ne izključuje potrebne kritike, ki pa naj bo

vedno pisana stvarno, podprta z dokazi in v resnični želji odpraviti zmo-to, rešiti pa človeka, ki se po našem mnenju moti.

č) Ker vzdrževanje tiska nalaga dokaj težko breme vsej naši skupno-sti, bi bilo prav, da odgovorni izdajatelji in uredniki vzdržujejo stik z or-ganizirano skupnostjo, kakor tudi, da se po možnosti dela na to, da nobena naša publikacija ne bo glasilo le ene ali dveh oseb, ampak res vse skupine, v katere imenu izhaja in se širi med rojaki. Uredniški odbori in izdajatelji naj prevzamejo odgovornost za vse, kar v glasilu pod njihovim imenom izide.

Vse te misli so bile napisane v želji pomagati, da bo naš svobodni slovenski tisk uspeval v korist naše emigracije in prave svobode sloven-skega naroda.

V želji, da nas tako razumete, Vas lepo pozdravljamo!

MEDORGANIZACIJSKI SVET
Ramón Falcón 4158, Bs. As.

Pripomba uredništva: Za zdaj, žal, pri nekaterih emigrantskih li-stih še ni videti nobene spremembe. Prav te dni zopet beremo žaljivo pi-sanje o škofu dr. Rožmanu ter napade na Vatikan, slovenske škofe in slo-venske zdomske javne delavce.

DANTE — KRIVOVEREC?

V št. 5-6, na zadnji strani zadnje platnice, ste se skromno in spo-dobno spomnili kitajskih komunistov in ste s tem v zvezi pravilno šklepali, da po komunistični veri ni nobenega posmrtnega življenja, da za komuniste veljajo le Dantejeve besede: „Pustite vsako upanje vi, ki umrjete.“

Tu ste ga pa krepko polomili. Dante kaj takega ni nikoli rekel, če bi rekel, bi ostal v zgodovini kot strašen krivoverec in bogokletnik.

Besede so vzete iz Dantejeve „Božanske komedije“, kjer Dante opisuje svoje potovanje po onem svetu. Ko sta s spremljevalcem, rimskim pesnikom Vergilom, prišla pred peklenska vrata, sta nad vrati ugledala napis: „La-sciate ogni speranza voi ch'entrate“ — kar se lepo po slovensko pravi: „Pu-stite vsako upanje vi, ki vstopite.“ To pa je čisto nekaj drugega, kajne? S temi enostavnimi besedami je Dante izrazil pristno katoliško dogmo, kaj je bistvo pekla: v peklu ni nobenega upanja, ne na izpremembo, ne na konec. To je pekel! Če bi bilo treba že s smrtjo pustiti vsako upanje, bi bilo to v resnici brezupno. Dante pa ni bil ne tak pesimist ne tak krivoverec. — Pa brez zamere!

- lij -

Jože Petkovšek – osemdesetletnik

Jože Petkovšek iz Hotedršice, ki živi v Argentini, je 12. avgusta letos slavil osemdesetletnico svojega rojstva. Je prava slovenska grča, star prosvetni in politični delavec iz šole dr. Janeza E. Kreka. Že v mladih letih se je posvečal društvenemu delu. Tudi danes še vedno živahno spremlja slovensko javno življenje v Argentini, raznaša časopise, pobira prispevke za vse mogoče organizacije, se udeležuje slovenskih prireditev itd. Vedno je bil in je še danes odločen protikomunist in v tem duhu je vzgojil svojo družino. Sodeloval je pri ustanovitvi Vaške straže in domobranske postojanke v Hotedršici. Iz Vetrinja sta mu bila vrnjena dva sinova — Jože in Slavko — in od komunistov umorjena skupaj z ostalimi 55 hotenskiimi domobranci.

Našemu dragemu jubilanu, ki je reden naročnik našega Vestnika in ki se živahno zanima za vse delo protikomunističnih borcev, želimo iz vsega srca še mnogo srečnih in zdravih let!

Anton Nose – 80-letnik

V Šmihelu na Koroškem je dne 21. septembra praznoval svojo osemdesetletnico naš zvesti član, znani javni delavec Anton Nosé. Rojen je bil v kraju Podtabor pri Strugah na Dolenjskem. Že v mladi hletih se je pridno udeleževal v mladinskih organizacijah, pozneje pa v gospodarskih in v Slovenski ljudski stranki, kjer je zavzemal mesto člana Zbora zaupnikov. Po vseh svojih močeh je podpiral protikomunistično borbo. Dva sinova so mu ubili komunisti. Ob koncu vojne je odšel na begunsko pot in se naselil v Argentini. Leta 1971 se je preselil v Evropo in sedaj živi na Koroškem v Šmihelu.

Dobri Bog naj mu nakloni še mnogo srečnih in zdravih let!

Lojze Sedej – sedemdesetletnik

Slovenski dom v Carapachayu je ozko povezan z imenom g. Alojzija Sedeja, njegovega dolgoletnega predsednika. Vsi Slovenci v Velikem Buenos Airesu ga dobro poznajo kot delovnega, postrežljivega in vedno nasmejanega moža, zavednega Slovenca in odločnega protikomunista.

Dne 14. junija je g. Sedej v krogu svoje družine praznoval svojo sedemdesetletnico. Naslednjo nedeljo pa so mu sodelavci v Slovenskem do-

mu v Carapachayu pripravili pristrčno slavje, mu čestitali in se mu zahvalili za veliko delo, ki ga opravlja

Naš jubilent je bil priden javen delavec že doma, podpiral je protikomunističen boj in si ob koncu vojne izbral svobodo v Argentini. Kakor v domovini tako je tudi v Argentini takoj začel z društvenim delom, pomagal postaviti prijazen Slovenski dom v Carapachayu, kateremu žrtvuje mnogo svojega časa. Pri srcu mu je tudi slovenski tisk. Je reden naročnik tudi našega Vestnika.

K sedemdesetletnici mu toplo čestitamo in želimo še mnogo zdravih let!

Slovenske pesmi

Naš zvezni predsednik, pisatelj Karel Mauser je Buenosaireskemu slovenskemu oktetu za njegov koncert (14. avg. 1976) poslal izredno lepo poslanico z globokimi mislimi o slovenski pesmi. Te misli naj bi postale last vseh Slovencev. Zato jih ponatiskujemo iz koncertnega sporeda.

Včasih se mi zdi, če bi prislonil uho k zemlji sredi cvetočega travnika, da bi slišal ne le pesem murnov in drobnih žužkov temveč tudi utripe korenin in koreninic, utripe kot lasek drobnih nitk, ki vežejo prst z življenjem.

Kako čudoviti, moj Bog, so cvetki rigelcev, zajčkov, kako nežne pahljance Marijinih laskov, kako čudovito svetijo cvetovi visokostebelnega lučnika!

Ves poje z barvami, z utripi, z vonjem in z voljno potopljenostjo v vedrino in razigranost dneva.

Vaš koncert je spet, in v pesmih, ki jih boste peli, se bosta prelivala zlat sij vina, v katerem so pozaba, veselje, utiha in pogum. Ob tem zlategu siju pa bo še močnejše žarela neznanska sila ljubezni. Od tiste čudovite Kramolčeve „Te paver pa grahovco seje...“ pa do Pregljeve „S'm se rajtov ženit“. Ljubezen, zaprta okna in zaprte kamrice in upanje v dvoje.

Skoz zaprto okno Mt. Sinai bolnišnice gledam, ko skušam ustreči vaši prošnji, da bi nekaj zapisal za uvod k vašemu programu.

In mislim, ko gledam valujoče zelenje onstran okna: mar ni prav zemlja, ki rodi ljubezen, ki včasih v miru sveti in včasih v strasti trepeče? Mar nismo iz perišča zemlje po božji volji ustvarjeni?

In mislim: mar ni iz starih plasti, ki so jih stoletja preorala, zrasla trta? Mar ni s koreninami izsrkala vso bol in vsa veselja, ki so človeškim rodovom padala od rok in src vanjo?

Zakaj naj bi torej vaša pesem danes ne bil to, kar v resnici je: čudovit razcvet slovenske zemlje, ki kakor velika kresnica sveti v naš zdomski svet?

Naj buenosaireskega slovenskega okteta pesem ne seže samo čez Bue-

nos Aires, do Mendoze in Bariloč. Naj privalovi do vseh celin, kjer slovenski človek živi, do vsakega slovenskega srca, ki še ni pozabilo majhne pa lepe skrivnosti:

Da je tudi pesem Ljubezen.

In da je ljubezen tudi Pesem.

Julij, 14. 1976

Cleveland, ZDA

Karel Mauser

Slovenska mladina ob 31-letnici slovenske tragedije

V nedeljo, 16. maja, ob dveh popoldne je bila v cerkvi Marije Vnebovzete v Clevelandu koncelebrirana maša za „vse pobite domobrance, četnike in civiliste ter za vse tiste vojake slovenskega porekla, ki so dali svoja mlada življenja za ohranitev svobode pred komunizmom.“ Z vabilom k spominski maši so objavili v Ameriški domovini poslanico, ki so jo podpisali: Peter Dragar, Milan Gorenšek, Martina Košnik, Mojca Slak, Janez Tominc.

Poslanica se glasi:

„Zgodovina je proučevanje vsega, kar je človeštvo storilo do tega trenutka. Četudi bi bila zgodovina omejena samo na tiste mesece po drugi svetovni vojni, bi en sam človek ne mogel vedeti za to ogromno število datumov, krajev in imen.

Vendar v šest tisočih letih, odkar se zgodovina piše, je vzcvetelo le nekaj slavnih vzorov, za katere so ljudje voljni žrtvovati družino, dom in življenje. Vsak človek lahko pozna te vzore in je z vsem svojim srcem in razumom prepričan vanje.

Med najvažnejšimi vzori v zgodovini je demokracija, ki daje svobodo in dostojanstvo narodu. Narod ima svojo kulturo in običaje. Narod ne pozna meje časa. Slovenci, ki so enako člani slovenskega naroda kot Slovenci, ki danes živimo, kot oni, ki še niso rojeni.

Naš narod je imel uspehe v svoji zgodovini, imel pa je tudi tragedije. Ta mesec poteka že 31. obletnica največje slovenske tragedije.

So ljudje, ki pravijo, da je to preteklost, ki naj se pozabi. Pozabiti tisoče, ki so žrtvovali družine, domovino in življenje, bi bilo prav tako kruto, kot so kruta vsa komunistična mučenja po svetu.

Da, bilo je pred enaintridesetimi leti. Praviš, ker nisi nikogar izgubil, da se to tebe ne tiče? Res? Ker je slovenski narod trpel, si trpel tudi ti.

V Clevelandu smo srečni, ker imamo cvetočo, zdravo in svobodno slovensko skupnost s svojo dediščino in kulturo. Del kulture in dediščine je torej tudi tragedija komunističnega pokola.“

Vabilo k spominski svečanosti je napisano v obliki spomenice. Člani Društva mladih slovenskih Amerikancev so z njo pokazali svojo samostojnost v vrednotenju slovenske preteklosti in kulture, ki ju spoznavajo s študijem, branjem, v društvih in pri prireditvah. Povedali so, da znajo ločiti dobro od slabega, resnico od lažne propagande in da hočejo doprinesati svoj delež v ohranjanju in bogatenju narodne dediščine in kulture. Naj bo njihovo delo blagoslovljeno!

PABERKI

SOCIALISTI — „KORISTNI BEDAKI“

Evropski socialistični voditelji so v pariškem „Le Monde“ (20. junija 1976) objavili izjavo o razmerah v Argentini in postavili nekatere zahteve argentinski vojaški vladi. Izjavo so podpisali naslednji socialistični voditelji: Francois Mitterand, Olof Palme, Bruno Kreisky, Anker Joergensen, Mario Soares, Ron Hayward in Francesco de Martino. Omenjeni obsojajo argentinsko vojaško vlado, da se je z nasiljem polastila oblasti ter zatrla vse državljanske svoboščine, razpustila parlament, sodno oblast izročila vojaškemu sodišču, prepovedala stavke, dala zascsti tovarne z oklopnimi vozili ter razpustila sindikate. Nadalje ti socialistični voditelji zahtevajo razpis volitev, prosto delovanje strank, vzpostavitev civilne sodne oblasti, osvoboditev političnih jetnikov ter jamstvo za svobodno delovanje politikov, ki se vrnejo iz tujine.

Ta izjava dokazuje na eni strani popolno nepoznanje argentinskih razmer, na drugi strani pa dokazuje tudi popolno odvisnost socialistov od komunističnih prišepetovalcev, ki so pognali socialiste v ogenj po komunistični kostanj.

Vsi količkaj informirani poznavalci argentinskih razmer dobro vedo, da se je Argentina pred prevzemom oblasti po vojski nahajala v popolnem političnem in gospodarskem kaosu. Ta kaos so načrtno povzročali domači in tuji komunisti, ki so se vrinili na vse ključne položaje v državi ter organizirali dve gverilski skupini, ki sta na debelo pobijali svoje nasprotnike.

Ali ni značilno to, da vse svetovno levičarsko-komunistično in socialistično časopisje molči o vseh strahotah, ki se dogajajo tam, kjer pridejo komunisti na oblast (Kuba, Kambodža, Laos, Angola, Mozambik itd.), strašno pa rohni zoper tiste, ki se skušajo otresti komunističnih zločincev.

Znano je, da je komunizem v zadnjem času izgubil dve važni bitki v Južni Ameriki. Predzadnjo je izgubil v Čilu s padcem Allendeja, zadnjo pa v Argentini s padcem popolnoma nesposobne peronistične vlade, ki je bila na vseh straneh podminirana od komunistov.

Če bi zoper ta dva poraza protestirali komunistični državni poglavarji,

bi bilo tudi slepcem jasno, kaj se je komunistom ponesrečilo. Zato pa je bilo treba dobiti druge „ugledne“ osebe, da povzdignejo svoj glas za komunistične koristi. In našli so take „koristne bedake“ v evropskih socialističnih voditeljih, ki bi bolje storili, da bi bolj skrbno pazili na svoje socialistične pozicije v Evropi, ki jih komunisti že resno ogrožajo.

Zoran

RUSSEL — SOLŽENICIN

Ko so vprašali britanskega filozofa Bertranda Rusella, kaj naj napravi zapadni svet spričo sovjetskih vojaških zlasti atomskih groženj, je ta odgovoril: „Bolje je biti rdeč kot pa mrtev.“

Solženicin je ta Russelov odgovor takole komentiral: „Zakaj ni rekel, da bi bilo bolje biti rjav (barva Hitlerjevih nacistov, op. ur.), kot pa mrtev? V tem ni nobene razlike. Vse moje življenje in življenje moje generacije se strinja z mojimi pogledi, da je *bolje biti mrtev, kot pa biti podlež*. Tej strašni izjavi B. Rusella manjka vsako moralno merilo.“

Tudi naši protikomunistični borci so bili istega mnenja, kot Solženicin.

NOVE KNJIGE

Zbornik Svobodne Slovenije 1973-1975

„Tale Zbornik je spričevalo o odlično opravljenem zrelostnem izpitu slovenske demokratične emigracije v Argentini,“ je izjavil nek izobraženec iz Ljubljane na obisku v Buenos Airesu. Ves dopoldan je listal po Zborniku in ob koncu je večkrat ponovil: „To, kar delate v Argentini, je nekaj nerazumljivega.“

Mislím, da letošnji Zbornik zasluži to pohvalo, kakor so jo zaslužili tudi prejšnji. V teh težkih časih izdati knjigo na 500 straneh velikega formata, skrbno urejeno in bogato ilustrirano, je res veliko in vse pohvale vredno delo.

Pravilno je v uvodu zapisano, da so „Zborniki dokaz nele živega slovenstva v svetu, ampak tudi dokaz, da se slovenska politična emigracija ni omejila na svoje probleme, temveč vztrajno spremlja razvoj v domovini in boj slovenskih narodnih manjšin v zamejstvu.“

Danes želimo našim bralcem podati samo vsebino te velike in odlične knjige. Drugič pa se bomo pomudili še posebej pri nekaterih izredno važnih poglavjih.

Na prvih 57 straneh se v Zborniku nadaljuje razprava dr. Antona Pod-

stenarja o boju slovenske manjšine v krški škofiji na Koroškem za verski pouk otrok v slovenščini. Ta dokumentarna razprava pa ne govori samo o tem, kar pravi naslov, ampak posega v vso problematiko koroških Slovencev in v njihove boje za narodne pravice. Ker je ta boj danes naša najbolj boleča točka, je vse pohvale vredno, da posveča Zbornik temu vprašanju že več let mnogo pozornosti.

Drugo poglavje obsega razprave, dokumente in pričevanja. Pod zaглаvjem „Za zgodovino“ so objavljeni izredno važni dokumenti o delovanju dr. Mihe Kreka v emigraciji. Iz teh dokumentov, ki so sedaj postali dostopni v angleškem državnem arhivu, je razvidno silno prizadevanje dr. Kreka med vojno in po vojni pri zavezniških in visokih cerkvenih krogih za pravilno vrednotenje slovenskega protikomunističnega boja, za rešitev domobrancev in drugih protikomunističnih borcev in za rešitev begunskega vprašanja. K tem dokumentom se bomo še povrnili.

Med razpravami so objavljena zanimiva pisma Johna Corsellisa „O Slovencih v begunskih taboriščih“, dalje članek Vinko Lipovca „V dachauskem taborišču,“ popotni zapiski dr. Jožeta Velikonje „Po Sloveniji in Jugoslaviji,“ razprava dr. Ljuba Sirca „Nekateri nerešeni problemi samoupravljanja,“ razprava dr. Otona Ambroža „Hrvatsko vprašanje zopet v ospredju“ ter razprava Pavla Fajdige „KPJ in Jugoslavija.“

Zelo zanimiv je Bakuninov revolucionarni katekizem, o katerem piše dr. Tine Debeljak. Navodil tega katekizma so se strogo držali tudi slovenski komunisti. — Dalje je med dokumenti objavljena Izjava in poziv Narodnega odbora za Slovenijo ter globok članek dr. Milana Komarja „Gozd ovijalk.“

Nadaljnja poglavja imajo naslove: Primorski Slovenci v boju za svoje pravice, Naši gorniki, Slovenstvu v čast (v tem poglavju so objavljeni življenjepisi dr. Branislave Sušnik, dr. Bogdana Cirila Novaka in Franceta Jermana), Ob tridesetletnici ter Razgledi.

Težko je v kratkem poročilu pokazati na veliko, naravnost zgodovinsko vrednost te edinstvene slovenske knjige. Prav bi bilo, da bi o tej vrednosti vsakdo sam prepričal s tem, da si to knjigo nabavi in jo prebere.

R. Smersu

DRUŠTVENE VESTI

KANADA

Skupna spominska proslava v Midlandu

Dne 12. septembra 1976 se je vršilo v Midlandu — na kraju kanadskih mučencev in kjer stoji sedaj slovenski spominski križ — spokorno in spominsko romanje, ki sta ga skupno pripravili organizaciji borcev Tabor in Vestnik.

Že zgodaj so se začeli zbirati borci in drugi rojaki pri križu, kjer se

je točno ob napovedani uri (11.30) začel spominski spored. Najprej so pevci pod vodstvom Dušana Klemenčiča zapeli „Polje, kdo bo tebe ljubil.“ Nato je Ciril Preželj, predsednik DSPB (Vestnik) pristrčno pozdravil zbrane Slovence in na kratko označil pomen spominskega slavlja. Povedal je tudi, da je bila iz Vetrinja, Pliberka in Podrožce prinešena zemlja in je prosil Lojzeta Babiča, predsednika krajevne organizacije Tabor, da naj prinešeno zemljo potrese okoli skal, ki predstavljajo koroški del slovenskega križevega pota. Predsednika obeh organizacij sta potem skupaj položila pred spominski križ lep venec, ki je nosil na trakovih napis: Slovenskim mučencev v hvaležen spomin!

Nato je nagovoril navzoče Lojze Babič s kratkim govorom, nakar je Vilko Čekuta podal priložnostno recitacijo. Glavni govornik je bil Otmar Mauser. Njegov govor objavljal na koncu tega poročila. S pesmijo, ki so jo pevci občuteno zapeli, je bil spominski obred končan.

Vsa množica je nato opravila križev pot na prostem, molitve ob postajah pa je vodil Lojze Babič, ker so bili duhovniki zaposleni s spovedovanjem.

Kmalu popoldne so romarji napolnili do zadnjega kota cerkev kanadskih mučencev, kjer jih je pozdravil pater Rye S. J., direktor božjepotne cerkve. Nato sta darovala sv. mašo g. Ceglar iz Hamiltona in g. Janez Kopač, župnik pri Brezmadežni v Torontu. Recitator je bil Stane Pleško. V pridigi je g. Kopač orisal mučeništvo kanadskih in slovenskih mučencev. Po maši so bile še pete litanije Matere božje z blagoslovom in poljubljanje relikvij kanadskih mučencev. S tem je bilo letošnje spominsko slavlje, katerega se je udeležila velika množica Slovencev, zaključeno.

Govor Otmarja Mauserja

ob priliki letošnjega spominskega romanja v Midlandu

Dragi rojaki, dragi prijatelji in soborci!

Domovinska ljubezen, resnica in pravičnost so eni temeljnih postavkov za vsako civilizirano in zdravo človeško družbo, za narodno blagostanje, ki je istočasno tudi poročstvo za osebno svobodo in vsesplošni materialni, kulturni in verski napredek. Danes, ko se ob tem križu spominjamo tisočih Slovencev, ki so zaradi svoje ljubezni do Boga in do svoje domovine, ter zaradi izpričevanja resnice in boja proti laži in nasilju bili zločinsko pomorjeni in zmetani v masovna grobišča, se mi zdi primerno, ogledati si bližje psihološki ustroj nekdanje OF, ki je s svojo revolucijo sprožila največjo morijo, kar jih je kdaj videla slovenska zemlja.

Prvo kar je treba z vso jasnostjo pribiti je dejstvo, da OF ni bila spontano narodno gibanje, kot ga je v svoji javni spovedi označil Edvard Kocbek. Na to Kocbekovo trditev naj odgovori Miha Marinko, nekdanji pred-

sednik vlade LR Slovenije, ki je dne 30. septembra 1947 v Slovenskem Poročevalcu takole zapisal: „Pri nas v Sloveniji so bili ljudje, napredni ljudje, predani osvobodilni borbi, ki pa so v svoji površnosti mislili, da je bila ustanovljena OF spontano v trenutku okupacije naše dežele. Spoznali niso zgodovinskih dejstev, da je imela OF svojo osnovo v dolgoletni dejavnosti komunistične partije.“

Ne samo da OF ni bilo spontano narodno gibanje, temveč je bila izrodek Kominterne, kateri je načeljeval Stalin. Znana resnica je, da je bila KPJ predana Stalinu v vsem in da so mu jugoslovanski in zlasti še slovenski komunisti zvesto služili in mu peli slavospeve. Samo eno pesem naj omenim, ki lepo prikazuje hlapčevstvo Stalinu od strani slovenskih komunistov, ki so peli: „Z ruskih step veliki Stalin kliče zmagovito, z naših gora se mu odziva naš tovariš Tito.“

Milovan Djilas, šef Titovega propagandnega stroja je leta 1942 pisal: „Kaj je večja sreča in še večja čast, kakor čutiti, da je tvoj najbližji in najdražji tovariš Stalin? Kaj je večja sreča, kot če te v najusodnejši dobi človeštva pohvali Stalin? Stalin je najsrdečiji nasprotnik vsega nečloveškega: najskrbnejši, najmodrejši vzgojevalec plemenitosti!“ Itd., itd.

Kdo in kaj je Stalin bil vsi vemo, slovenski in jugoslovanski komunisti pa so z njegovim imenom na ustnicah umirali, kar je tudi zapisal Djilas. Ali se je potem čuditi, da so v svojem oboževanju tega največjega krvoloka 20. stoletja tudi njegove metode sprejeli in ves svoj program zasnovali na sovraštvu in terorju, v sumnjah, laži, prevari in pobojih?

Djilas kot propagandist je takrat pisal: „Edino merilo za veličino ljubezni do ljudstva je danes globoko sovraštvo do sovražnika in njegovih hlapcev... Sovražiti okupatorja in sovražiti njihove hlapce, ta ogabni izrastek na čudovitem telesu ljudstva, sovražiti jih iz dna duše s sleherno svojo mislijo, s sleherno svojo kapljo krvi — to pomeni biti prežet s plemenitim čustvom ljudskega maščevalca. Sovražiti jih brez usmiljenja, to je tvoj program in tvoja prisega, to je plemeniti žar ideala, za katerega se boriš.“

Motivacija partizanskih odredov torej ni bila domovinska ljubezen in ljubezen do svobode, pač pa sovraštvo do vsega kar ni bilo komunistično. Tudi Edvard Kardelj je ukazal: „Duhovne vse postreljajte, prav tako oficirje, intelektualce itd. In zlasti tudi kulake in kulaške sinove.“ Tudi znana slovenska komunistka Vida Tomšičeva ni zaostajala za svojimi krvoločnimi tovariši, ko je pisala in tiskala klic po maščevanju: „Koljite! Koljite!“ In španski borec dr. Bebler je dejal: „Naš sovražnik št. 1 nista Italijan in ne Nemeč, ampak domači opozicionalec. Zato je naša glavna naloga pobiti in uničiti domače izdajalce.“ Partizanski pesnik Pavšič pa je zapel: „Razpni-te vešala čez ves svet — naš bog so rop, požig, umor!“

Še in še bi lahko citiral izbruhe neomejenega sovraštva, ki so ga bruhali in ga še bruhajo iz sebe komunistični komisarji in rdeči samozvanci med revolucijo in po njej. To sovraštvo se je v vsej grozi tudi realiziralo v krvavi moriji tisočev in tisočev vernih in zavednih Slovencev; ne v obram-

bo domovine ali v njeno osvoboditev, ampak za zmago marksizma in KPJ, ki je bila v službi Kominterne in Stalina. Tito sam je leta 1941 dejal, da „KPJ ni zainteresirana na obrambi domovine, ampak na svetovni revoluciji.“

Tako komunistični boj ni bil boj za osvobojenje, temveč za zaslužnje-nje jugoslovanskih narodov, boj za zmago in oblast komunizma, brezbožne ideologije, ki je njenim privrženecem in oznanjevalcem vzela zadnjo iskro krščanske ljubezni, resnicoljubja, pravičnosti in moralnega čuta. Žrtev tega peklenškega sovraštva pa je bil slovenski narod, ki je krvavel iz tisočeri-h ran in v krvavih komunističnih orgijah izgubil svoje najboljše sinove. Vseh številnih žrtev tega sovraštva se danes tu ob tem križu spominjamo brez sovraštva do morilcev, toda z odločnim sklepom, da bomo boj proti komu-nizmu nadaljevali, zlasti še proti domačim zatiralcem slovenske narodne, verske in politične svobode, dokler ne bo tudi vsem našim pomorjenim in po-bitim bratom in sestram vrnjena čast in pravica, katero so jim komunisti vzeli v izlivu svojega nebrzdanega sovraštva, in dokler teh svojih zločinov uradno ne priznajo in jih obžalujejo.

Medtem pa moramo mi vztrajno izpričevati resnico, ohranjati spomin na naše mučence svež in čist, izogibati se polovičarstva in trenutnega oport-unizma, ker končno, le resnica človeka resnično osvobodi. Zavedati se mo-ramo in pred očmi imeti ogromne žrtve, ki jih je moral naš narod dopri-nessi pri izbiranju med resnico in lažjo, med pravico in prevaro, krščansko ljubeznijo in satanskim sovraštvom. In Slovenci, ki so v boju z brezbožnim komunizmom padli ali bili pomorjeni med in po revoluciji, niso mogli na-praviti druge izbire. Ostali so to, kar so bili njihovi predniki: verni katoličani in zvesti rodoljubi, ki so hoteli ohraniti stara slovenska krščanska izročila, za katero so bili pripravljene iti tudi v smrt. Njim gre danes vsaka naša misel; njihovemu junaštvu in mučeništvu gre danes naša zahvala, naš ponos in naša bratska ljubezen; naše iskrene molitve pa naj nas združijo z duhov-nim svetom v katerem oni sedaj živijo, da bomo znali še naprej, kakor oni svoj čas, pravilno izbirati med lažjo in resnico, med pravico in nasiljem, med usmiljenjem ljubezni in neizprosnim sovraštvom. Pri tem naj nam po-maga tudi duh pokojnega škofa Gregorija Rožmana, ki je med svojimi du-hovnimi mislimi zapisal tudi tole misel: „Kako hladno in neprijetno bi bilo na svetu, če bi Jezusova ljubezen ugasnila. Žal, mnogim je ugasnila. Ali ne vidimo, kako je današnji svet potreben ognja božje ljubezni? Nismo slepi, da ne bi mogli opaziti, kako se vžiga v svetu drug ogenj, ki ne na-polnjuje z ljubeznijo, ampak neti sovraštvo in uničenje. Ta ogenj ni iz ne-bes, ampak iz pekla, ni božji ogenj, ampak hudičev. Napuh, nevoščljivost in sovraštvo razdvajajo narode in posameznike, ki bi po božji zamisli mo-rali živeti v skupnosti, povezani v iskreni ljubezni, ki se iz božjega srca zliva v človeška srca.“

Naj danes ta ljubezen napolnjuje naša srca ob spominu na naše mu-čence, da nam bo njihovo trpljenje blizu vsak dan in z njim razumevanje za njihovo veliko žrtev, ter da se bomo zavedali, da smo v njihovem imenu

poklicani kot pričevalci in glasniki resnice in njihovega mučeništva.

Slava in večni mir našim mučencem, nam pa Bog pomagaj v tujem svetu ohraniti žive ideale, za katere so oni tako voljno izkrvaveli .

V Midlandu ob Slovenskem spomiskem križu, dne 12 .septembra 1976 ob priliki spokornega in spominskega romanja kanadskih Slovencev.

DAROVALI SO:

ZA ZAVETIŠČE ŠKOFA DR. ROŽMANA SO DAROVALI:

Križ Milan	130	Dr. Zajec Marjan	1.000
Blejec Ema	440	N. N., Quilmes	100
Širca Edvard	1.940	Tomšič Branko	500
Dr. Hanželič Rudolf	940	Potočar Martin	500
Č. g. Škerbec Jože	280	šemrov Anica	200
Č. g. Skvarča Stanko	140	Amon Janez	800
Amon Janez	60	Tomaževič Anton	40
Peternel Jože	240	Rus Srečko	1.000
Hronsky Cilka	440	Starič Ivan	380
Peternel Jožica	300	Makovec Ivan	440
Golob Franc	440	Vresnik Franc	940
Marinič Jože	1.940	Jurše Polde	250
Šabič Ana Marija	2.500	Bodnar Anton	40
Vester Franc	940	„Rifa“ (26. 3. 76 slika akad. slik. B. Remec)	46.200
Malovrh Franc	1.900	Duc in Altum (orkester daroval ob priliki prijateljske večerje 29. 5. 76)	10.000
N. N.	6	Konzorcij Vestnika (ob srečanju s pisateljem K. Mauserjem)	700
Skvarča Marko	40	Liga žena-mati, San Martín (zbirka na spom. proslavi) .	225
Tomaževič Lovro	40	Kosilo v zavetišču 11. 4. 76)	417
Tomaževič Franc	40	Lavrič Lojze	40
Triller Franc	240	Erjavec Ida	940
Filipič Marjan	500	Homovec Franc	500
Zakrajšek Jože	40	Cof Emil	300
Novak Anton	40	čeč (tisk. delo)	1.860
Pustovrh Janez	40		
Kržišnik Jože	40		
Janežič Janez	540		
„Sloga“ Kreditna Zadruga (dar ob zaključku bilance za leto 1975)	5.000		

VSEBINA: La democracia — Duh novega stvarstva (Fr. Bergant) — Zah-
 tevamo pravico za koroške Slovence — Kot nekoč (Vladimir Kos) — Ob
 17-letnici smrti škofa dr. Gr. Rožmana (Karel Mauser) — Obiski domovine
 (L. P.) — Beseda o politiki (R. Smersu) — Izdaja v Lienzu (Maks Loh) —
 Moj gozd (M. O.) — Čas, ko potrka spomin (K. G.) — Iz nemškega v za-
 vezniško ujetništvo (M. Krasmanović) — Zveza komunistov Jugoslavije —
 V spomin: Spominska proslava za generala Rupnika in dr. Hacina — Ga. A.
 Natlačenova — Ga. Frančiška Gaser — Duhovnik Franc Glavač — Ivanu
 Kopaču v spomin — Ivan Gorišek in Alojzij Oblak — Pisma uredništvu —
 Naši jubilanti — Slovenske pesmi — Slovenska mladina ob 31-letnici sloven-
 ske tragedije — Paberki — Nove knjige: Zbornik Svobodne Slovenije —
 Društvene vesti — darovi za Zavetišče dr. Rožmana.

Correo
 Argentino
 Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
 Concesión N° 6830

Propiedad Intelectual
 N° 1.333.625 — 22-6-1976
 R. Falcón 4158, 1407 Bs. As.